

ప్రభావతి

శ్రీకరంబు లగుదత్తంబుల కాకరంబు లగు సముద్రములును, కనకం బాధిగాఁ గల్గి
 తోహములకుఁ దానలంబు లగుపద్మసంబులును, గలిగి సమస్తసృష్టృష్టఫలంబులకు జన్మ
 స్థానం దైనయార్యావర్తంబున బహువిధరాజమందిరంబులకు నిలయుండై కలాసకేళిగృహం
 బులతోడ వృద్ధుడై, సకలములగణనివాసయోగ్యుడై, ధరాతలంబున కలంకాల్పంబై
 యనురావతిం బురుషించు ద్వారక యనుపట్టణోత్తమం బొందు గలదు. అపురీవరంబున
 వానుజేత్రండు బంధుమిత్రులతోడఁ గూడి సకలవిధసుఖంబుల బడయుచు నారాయణా
 వతారం బని పరిగణింపంబుడుచుడు. అకాలంబున నానెజనకుం డగుననుజేత్రం దొక
 యోగంబు నిర్వర్తింప నున్నక్షమాననుండై నలయునుపకరణంబుల సమకూర్చి దీక్ష
 నహింప నున్నయనంబున పాకకాసమందు లోకహితకార్యపర్యాలోచనంబున దాతా
 దయకై నాకంబు పెదలి నడతెంచుచు ద్వారకాపురంబు దర్శనం గాల్పింపఁ దనవేయి
 కిచ్చుటఁ జాలక వెళుగుపడి యాపట్టాపుసాంపునకు కిరకంపంబు వేయుచుండ నిలింప
 వల్లభుడీది బరికించి యంచితవయనాదివిందంబుల నాసూసాగ్రీకు ననలోకించి తదీయనూ
 తుం డరుమాతలి యానెతో నిట్లనియె. «దేవా! తావకీనయనచకోరం కీపురీతిలకంబును
 దిలకించి నివ్వెఱఁ గందుచున్నయని. నాకస్వామికి నాశ్చర్యంబు లంబులజేయుపురం
 బునివి గలిగియుండుట వింత గాకుండునే? పడమటిదిశ నంభోరాశియుఁ గడమదిశలఁ
 గనునొప్పింప బగువనచయంబును గన్పియుండు నీపురలక్ష్మి ననలోకింప దాతాదావృత్త
 యవాసిని యరునిగొంచుచు నన నింపు గుల్కొచ్చుచున్నది. నీపురపాగ్గింతంబులయం దుండె
 డుననుభూయలు హోతులే వేంబుడుపావన్ను సూమాకారంబు దాల్చి యాకాశంబును
 గర్వింపి చూచువాఁడుచున్నట్ల కంబులంబున నున్నయభిరామంబు కిపాసాధియై సముద్రో
 దించును దాని ఖండఖండంబులుగఁ జీలి పువడికి నేతెంచుచున్నచందంబున గన్పట్టు
 చున్నది. కొటలతెఱంగుఁ జూడ ననతారమూర్తి యగునువేంద్రుని బాహుఁజాలని
 భోగికులేంద్రుడు తనచుట్ల నెల్ల కొటలుగఁ భణాపూగంబు సౌధ్యుండంబుగ నేర్పితిది
 యానుమాప్యంతో నుభంప నీపురంబున కిలంకారం బగురీతి ననతారంబు ధరింపిన్పట్టి

గాన్పించుచున్నది. లేకున్న నీశ్వరగాఢం బెంచిన కలదా? చంద్రకాంతశిలాస్థాపితంబు లగు సౌధంబులును, కురువిందంబు లమృతబడిన కుట్టిమృగంబులును గలిగి యపూర్వశిలా పసంపద వొప్పారుచున్న యీపట్టాపుసాంపు గాంచిన యాంగిరసుండునైతము నగుతా గమవిలాసంబులతోడ నొప్పు మామిడితోటయో లేక కళ్ళలచే నొప్పారుకోటయో యనుసందియంబు జెప్పకమానదు. నగరులపై నెత్తిన క్యేతపతాకంబు పవనవేగంబున వింతగ తాండవం బాడుచుండె. కోటబురుజులపై నైనికని హను లనుక్షణంబున జాగరూకతతోఁ గంటిని తెప్పచందంబున గాచుచుండిరి. అటునుండి కడప నడచువానికి నీడ నొసగు తరువు తిరుపక్కల నున్నచూర్గంబులును మధ్యమధ్య రమణీయంబు లగు విలాసగృహంబులును సమీపంబున సువాసనల నొసంగుచున్నవృక్షసమదాయంబును నందందు నలయికం దీర్చుకొనుటకు నున్ననివేకలును, నలుదిక్కుల సోపానంబుల నవచ్చి నతటాకంబులం గలతామరలచెంగటఁ బోయియు రా యంచలదెడంగు కడంబించుటచే నీరా జనుందిగము రమణీయంబుగఁ బలిగిల్లుచున్నది. ఈవీడు సమస్తశృంగారంబులచేఁ గడఁచి తల్లిరచందంబున నున్నకారణంబున మేఘ మొకనేక సిగ్గున నీవుగఁబాసకు రాకంజినమ ధయంబు లేదు. ఏలన గంగాతరంగిరబలం బడఁచిమిరంబుగఁ బారి నస్యమును బోషించు చున్నది. కొఱుత యేమి? అని యనేకవిధంబుల కధికసాగరంబు లిరువురు నాయాఁస్తు సంపన్నమకుతూహలంబునఁ బహుకథములఁ బోగడుగు నాపురపొంగింబునం గలయొకయు పువసంబున భూభాగంబునకుం దిగి పురంబులోనికిం జనుచున్నంత నాలోచితకఁ కిని నారా యుండు రుషియనహోదరుం డగుసాక్ష్యకిం కిడించి సువాళిగు నెదుర్కొని తోడ్కొని రెచ్చని యువ్వొగించిన నారండును సముచితపరివారముతో నెదుర్కొని తోడ్కొని చని నల్లకీళ్ళిగఁ జల్లుకొనిన కనకనల్లకీళ్ళిమృగంబులసాంపు ఒరికింపుచు నగింబు దివ్వేళించి మార్గమధ్యంబున నిరుకెలంకుల నున్న సౌధంబుల మండు శిలానీసజనంబులయొక్కారం బులం గాంచుచు రాజమందిరద్వారసామిశ్రంబుఁ జేరిం జనునంత ననుదేహులరా మాదిరాజుండుపులతోడం గృహఁ దనకమందిరంబులు గడచి దివస్పతికి నెదురేగి సరససంభాషణంబులతో సభాభవనంబునకుం దోకొని చని యుచితాననానీనుం జేసి రెక్కిననవారల తమస్థానంబులఁ గూర్చుండ నియమించి నిజవీరం బులంకరించి కుశలంబు శ్చంబు పేరు దామోదరు నవలోకించి పురుషూతుండు “దేవా! భవదీయముఖానలోక .

నకుతూహలసాగరంబున నామనం ఓదులాడుచున్నది. కాని మీరు నన్నడిగిన పశ్చిం బాగతానాగతవేమలగుమి రెండుంగనిది గాద డెట్లటింగియు నాకుశలంబు నాచే జెప్పింప మీకు మన సర్వేక గాన మనోన్యధాభరంబుతోఁ గూడిన నాచరితంబు విన్నవించెద సాధానమనస్కులరై యవగతింపుడు.

“వజ్రినాథుం డను దానవుం డగిండ్లపావహిమంబునఁ బ్రభావతిం బ్రగన్తుం జేసి వాతాతపంబులకు సహితము తనముదల లేనిదియె చోర నసాధ్యం బగు వజ్రపురం బను నొక్కనగరంబును మేరువపాంత నిర్మించి యొసంగ వలంబు వేడిన చతురాననం బారనితపంబున కనుగొని జెందినవాడు గావున నటుల యొక్కనగరంబు నిర్మించి యా తఁడు కోరినవగం బొసంగ నందు ద్విత్వభోగంబులచేఁ బరిశ్రేష్ఠి నొందుచు మెన్న చతు రంగబలసమేతుడై దాడిగ నేగుదాచి కామారురతచే పోతరించిన యాతనిసేనల నప్పగిం గనావిహారాలలంబును, నవీనప్రపంచల్ల నంయులంబును నై తనరారునందననంబున విడి యించిన నానమాహంబు లధికోత్సాహంబున మందఱ హరిచందనసంతానకల్పాక్షోత్ర మంబుల ననేకవిధంబు కావించుటకయె మావంబు గావించుచు గొప్పనిశ్చయంబుగ నాస్పదు నంపనంబున కొనసొందినప్రమాదం బే మని చెప్పుకొందు? నిష్పడు సహితము నాసంగితి స్మగను నెచ్చి నామనం బాయాధికసంతాపభరంబు భరింపఁజాలకున్నది. కమలాదళ! మరికలంకిచేఁ జెప్ప మఱచినాడను. తిర్థువనములందును వాని కది రించి పోర సామర్థ్యంబు గలనవర్థండు లేకుండునటుల యొసంగినవరంబు గూడ పుచ్చేన్ది యొసంగినదానిలోనిదియ కావున నాతఁడు పోతఁబంప మన్న విన్ను గానక నైకి రా నేనును బృథుస్పృశిం గలసి యొజించి “యొక్కచేయియొడనంతానం బగు మన కింత దుష్టస్థంబు కూడను. నీవలుకు మేమును మాపలుకు నీవును నాచరించుచు కలసి మె లసి యుండిన వెంతయు నొప్పించునగ నుండును గాని దినినినపన్నమానకోర్కెంబు న కలహించుముండిన నేటివను చేడ్చుట సంభవింపకమాన” నని రాయభారంబు పుట్టెంచిన నది కని యాతండు కొంతకాలంబు నహింప ననియ సమయం బని యప్పటిటిటిమి కొలంకి సంబంధబాంధ్యంబులు కలయం బలుకుచు ముఖప్రీతివననంబుల పట్టణంబులోనికి రప్పించి వానిసేనానమాహంబులకును వానికిని తిరిగిఁ జూడఁట నొసంగిన రక్తిను లందుపై వేరించి తమచెంగుటకు రంధ్ర ననుపరైగి నని తిట్టువామను, తమ కమృతంబుఁ తాగ

నిచ్చితిని గానని గడ్డరించువారును, మధుపానాస్థితచే మంచిచెడ్డ లెఱుంగింక కాలుల రుచువారును నింకనకేకులనేకవిధంబుల కొరక టికలెత్తం గోరుచు నల్లకల్లోలంబుఁ జేయుచున్న సభమరాక్షసుల నందఱు నన్నివిధంబుల ననునయించుచు నే బడ్డపాల్లు విచారింప నెంచును న్నోరును బడియుండరు. మీ కేమని చెప్ప నెంతపాపంబుఁ జేసినజంతువో గదా యింద్రపదవిని బొందడు నని నామనంబునఁ బొడగట్టి నాటినుండి నేటిదనుక విచారంబు విడువకుండుటచే కృపించి సగిమైతి కాని యీనగరీరమాసౌందర్యాత్రికయంబును మీనుండరనదనారణిందనంబునంబును, వ్యంగమధురనవోలాలనంబును మీదు మిక్కిలి లౌకికకార్యాలోచనంబులఁ దోడ్పడి ననుఁ దరిజేర్తు రను కుతూహలంబును నామనంబున నందఱింప నే నిష్పన్ను కొంచె మిందునిచందంబునఁ గాన్పించుచున్నాఁడను గాని చెప్పు దఱిగియున్నవాడ. మఱియు విలోకింపుఁడు. రక్కసుల నాఁగఁబున పురుషునకుం గొనితెచ్చి పెక్కుతెఱంగుల నాచరింపుచున్నను వజ్రినాథుం దొకనాఁడు సకలపైనికనిఁపాంబులతోడం గదలి మదీయనుందిరద్వారంబుకడ కేగుదంచి ద్వారపాలురం గాంచి మీతేనితో మాటలాడుటకు పని గలిగి వచ్చితి మని చెప్పి లోని కనుపుటయును నేనుచు నాకీ లెఱింగి లోనికి ప్రవేశపెట్టుటకు లగినవారిని నియమింప వారు పోయి యుచిరప్రకారంబులఁ బ్రవేశపెట్టి సమకట్టిన మెఱియలఁటిరక్కసులు రెక్కిట నెక్కుడై మిక్కిలియుక్కున కొక్కి యుత్సాహంబుచే నడిపడిగ లోనికి ప్రభువువెంటం జనుదెంచుచు ద్వారపాలక మట్టికొని నిర్భయంబుగ సభామందిరంబు ప్రవేశించి గర్వాతి శేకంబున నారండు నాసింహాసనం బధిష్ఠింప రేడియానుచులు సద్వియలైఁ గూర్చుండిన మునిముఖులబాహుల బడిమిం బట్టి యానలఁ బడవైచుచు రమంతఁ దామె యాయాస్థానంబుల నలంకరించిరి. దేవతాగణంబును సంయ్యమిగణంబును రమతమపాటునకు నిశ్చేష్టికులై గుక్కుమిక్కు మన కక్కడ నక్కడ నొదిగి యుండిరి. నే నవ్వడు వారల పాటుఁబొందియు దానికై విచారింపక యీకులుండు మము నిద్దఱం బట్టిన ప్రిమాదింబు నింకఁబంపకమానదు. ఏది దిక్కుని కలకఁబాఁదనమనంబుతో వెలసెలఁ బోయి నైకి మని కలంకఁ జలియబడకుండ గాంభీర్యంబు జమ్మకొని నేనకనికాయంబుచే పుష్పగంధనస్థాన రణంబులు బహుమానం బొసంగ నియమించుటకై పిలవ నాశం దానన్న నెఱింగి సకలంబు చేకూరఁ బాలు నిలు మని వారించి యిట్లనిరెడు.

పలసిననస్తుపంచయం బెల్ల నాయుడైననుసారముగ ననుభవించి యధేచ్ఛగ వ్యయపడిచి రాదటికంబుఁ జేయక యొరుఁ డిచ్చునందాక తాలియుండుదైవ్యులు నా కేల? నీమంచి తనఁపునటనలచే మొగమోటుంబున నూరకుంటిని గాని నీవృధాలాపంబులు నా కేమిటికి? తగనరి నైనయెడ నావాక్యము లాలకింపుము. మన మిరువురము కశ్యపబ్రహ్మసంతానం బగుటచే నెంతకాలంబునుండి నీ వీనాకమును పాలించుచుంటివో యింతటినుండి నే నెంతకాలముదనుక నేలుట పాడి. మనము కాశ్యపుల మగుటచే దేవదానవులకు జ్ఞాతిత్వంబు నపాజంబు. నీ విదియంతయు నెఱింగినవాడవు గావున నీక్షణంబు రాజ్యంబు మావశంబు గావించి యిటునుండి కదలి యెచ్చటికేరియు నరుగుము. అట్లు నేయవేని ని నిచ్చిపడ పట్టి మట్టచెట్టెడ. మీ రందఱును నాచేతిలోనివారల. నన్ను జయింప మీకు బలంబు చాలను ” అని విచించుపుణ్యజనునితోడ “నంహరించుట యన నేపాటికి? నీవును మేమును పుష్ప మైత్రిం గలసి మెలసి యుండుతెజుగు యోజింపవలయునే కాని యిట్టిపల్కులఁ బలుకుట యుచితంబు గాదు. దానవేంద్రా! నీవు నచి యించినట్లు మన మిరు తెగలవాకము కశ్యపుసంతతి యగుటంజేసి మనవివాదంబుల నెల్ల దీర్చిదగినవాఁ డాతండ్ కావున నామునీంద్రునికడ కరిగి విన్నవించుము. ఆతండు నాకాధిపత్యమును నీకొనంగు మని యానగిచ్చిననెడ నొనంగెడ నంతయొ కాని కారణంబు లేని వైకంబుఁ గల్పించుకొని సంగఁబునకు దీక్షింపఁబడనఁ జయ్యోజనం జేమి? నాపలుకుల యందలినిక్కువం బాఁసె కాంతము వహించి మీవాక్యప్రకారంబుననే యాతనికడ తేగి మనవివాదంబును దీర్చుకొనుట యుచితంబు గాని యూరకుండుట మేలు గాదు. తియ్యనినోటం జేదు మెండునుట నీయట్టిగట్టివారకుఁ దగినపని కాదు. ” అని యనేకప్రకారం బాల వాదని మెప్పించి యొప్పించి సంతసించి పృథాన్వతిముఖ్యులం గలసి యాపలుకులకొని వెంటఁ గశ్యపుఁ డుండునెడకుం జనిన నాపరిమితపోధనండు యజ్ఞదీక్షాపరతంతుఁడై యుండుటంజేసి తనయజ్ఞవాన సానంబున న్విని తీర్చుటకు నియమించి దానవేంద్రుని నరస సంభాషణంబులఁ భ్రాంతుం జేసి నీవిష్టము వజ్రపురంబున కరుగు మని యుద్వోగించిన నురవిరోధియు మామృత్యువృక్షంబున నాపలుకుల కియ్యకొని యటునుండి కదలి నిజనివాసంబునకుం జరియె.

మే మిష్ట సన్నిహితుభావనకృతచేఁ బులిసోటికలడ విడిచిపడవలంబున నారా

క్షుణ్ణుబారికిం వచ్చితిమని తలఁచుచువుకొందు మెల్లమెల్లన నాకంబున కేగితిమి. దానవుం
డేమటిపాటున నెప్పుడహంకారంబున వచ్చిండునో యనుభయంబున నాకిరాజ్యము
భంబు విహనాదుకొంటిని. తలఁబటికి నభము వోసి నాకిరభ్య మొసంగినను నొక్క
యడుగైన నటఁ బెట్టవలెను. కాన నెక్కడికిం బోక నిన్నె కొలుచుచు నీపార్శ్వననె
యుండె” ననిన నానాకన్యంబులు కృష్ణుం డాలకించి “ పాకికాసనా! పార్శ్వన నం
డెను నని యెంతమాటాడితివి? భక్తింబు దుష్టుట న్యాయంబు గాదు. దైవయోగంబు
చాలనప్పుడు యెట్లొడలును నోడలు బండ్లును గానవును. రాజ్యాభిలాషచే నమయాం
రింబుల నొందోరులు కలసికొనుట దాయలకుఁ గొర్రె గాదు. తొల్లి యెండురక్తి
నులు మహాస్మృతతచేఁ గొల్వొ కుర్చి కుడుకుఁ జెడి యడుగుంటలేదు! కావున వీడను
రెను వివాశకాలము పార్శ్వండును నీకథంబున నిన్ను బాములఁ బెట్టినాడు. పక్షును
చిత్రిము నొచ్చిన యొరక వోవునే? వ్యవసజడకుము, సమదేవుండ్రి ది కియ
గంబు సోనింప నుద్యుక్తమానసుం డై యున్నవాడు. ఆయధ్యంబు సమస్తంబు
నొందియనభరంబు నావరప్రసాది యగుదువురాక్షసుఁ బరమాంబులకుఁ బ్రణామము
కావలెను. వాడును సాధారణంబుగ మనయోజనంబుఁ జెక్కివట్టు తోఁచును. అది
కాక వానిపురంబులోనికి వానియనుజ్ఞ లేనిదియై యెరులు చొర నశక్తిం బగవలెను.
గుండ గలవని వదియించితివి. కావున నీవును వానిపురంబుఁ జొర నుపాయం స్వయ
ణంబుఁ జేయుచు నందుకుఁ బోవవలెను నెంచేన పచారింపుము”

అని యిందుని వీడ్కోలిపి వాసుదేవుం డామనుదేవయాగంబు నిరారంకింబుగ
స్వర్గింప నుద్యుక్తమానసుం డై యుండ నానమయంబున సమస్తదేశాధీశులను ఏమి
తమరాజ్యంబులయందుఁ గలసమస్తవస్త్రసముదాయంబును మణిమయధూమణంబులును
భీమాంబులంబును దమరమపరిచారకలచేతం డిగురుకొని రా నాదనునులవేలు వేలుగ నంది
కొని భద్రసహచరదాసవారల నియమించి వచ్చినరాజులొకంబునకు విడుదుల జొంగి రెవ
నంతరంబు మనిగఁగవ్రకాశింబును భూసుర వేదభూషణంయుతంబును సకలబాంధ. భరి
తంబును నై యొప్పుచున్న ముఖాలాంకణంబునకు రాజులఁ దోడ్కొని గని యుచితాననా
సీమలం జేసె. వసుదేవుండును విప్రీమంతోర్ధిధిత్తంబుగా పృథ్వికన్యంబుల వేర్చి పార్శ
వీపుకన్యరంబుగ యాగంబు సమాప్తి నొందినయనభరంబున పక్షుదేశాధీశును పంధుమి

తులను సమూల్యకన్తసంభావనలచేతం దీక్షలంతేసి సంతోషసాగరంబున మునిగియుండె.
అనంతర మాకృష్ణం గాంచి సమస్తజనంబును పండు ముఖ్యులుగ మునిగింబును “వాదీ
భూరుషండ్ల వెనునేయచ్యుతా! పశ్యత్కారంబును బూని సంక్షింప మద్యగించిన
నీజనక యాగపామృత్యుంబును మే మేమని వెర్లింపఁగలము? నిన్ను పుత్రునిగఁ బడసి
పశ్చాత్తి గాంచినయీవనుడేవుం డెంతయు స్పృహవంతు”డని యనేకవిధంబులఁ గొని
యాడుచుండ నచ్చటికి భద్రుం డనునటుం దేలెంచి య్యంతాశ్చర్యసర్వసంపన్నునం
బుల సభాసదుల నానందసముద్రంబుననోలూడించి మునులచే వరంబులును విప్రులచే వాతీ
ర్యానంబులును దదితరులచే సంపరాభరణంబులును బరితోషికంబుగఁ ద్రెకొని వారి ననేక
విధంబుల వేలువేలుగఁ బొగడుచుండునపసరంబున ధూర్తు లగునటుకళామణులు కొం
దియు వెదనపు నప్రమ నొకరి నొకరు పోష్యహింపఁకొనఁచుఁ దమపలాశదండంబులం
గట్టెఁబడియున్నమాటుగోంచుల నర్పించి “భద్రకా! మే మీవిధంబున నుచారల మగుట
నీవే బాగించింకొనుటకై గాని వేవొందు గా” డని పలికిన నారేండును చిలుకనిపు
మొగంబునం గదర వాసనల్ల చుట్టిపట్టి గంభీరస్వంబున నోహోహో! యని వెక్కు
మాలు తెగునవైచి పట్టకొని “వేదపరిగతిని వెదజల్లును పరిపనికి స్థానం బై బ్రహ్మ
వ్యంశము గలిగి ఘాతగుర్నముంబులకుఁ బశ్చాత్తి గాంచి యాకారంబున నంనుకపరి
మంబుల కయ్యు బ్రహ్మసిగ ముట్టకెంచుచు వామనోగ్రాణు నవనయించెడుబ్రహ్మచారు
లార! మీకాయుధ మునియొకటిమికారిణియునఁ గాది మాయట్టివారలకు సమస్తము
సమకూరును” యని నష్టాక్షులుగ నాడునటుని గాంచి దుండగంబున నాటులులు “ఓరీ!
సూర్యమా! నీ విజయవజ్రు లెల్ల పొగిడికలుగ నెంచుకొనునలరెటి వెట్టిలము గాము.
మంగోరులు గగిహింపఁడువు. మావి మాకోసంబుము. లేకున్న ని న్నిచ్చగిడేకమామంది
కవిహింపామ్య” మని యాహోటుం గవిహిత యిటుగటు నెట్టెడువట్టలఁ జూచి యాన
ట్టికకాఁడపరిమితాగ్రహంబున వారల గుఱించుచుఁ దన మేక గాంధీ సుఖంకించి “మన
నాట్యులంకారంబుల వేమనుపాటును నేదేయ నెల్లకొనిపోక మెత్తలొక
నీ విత్తను లిందు సంచరించుచున్నవారు. మీ రీప్రపంచంబు దెలనంబు బాగమింక

తతోఁ గనిపెట్టుచుండు." దనుబయు బాలకు లాచుల్కు లాలించి యొగసిపడుచు గడు ముదనంబున సాతని నాక్షేపించుచుఁ "దలపరువు నోరు చెప్పుననున్ను మీచవనంబుల కను కూలంబుగ మీకు ముచ్చిల్లించుటయె ముఖ్యకేవలం దైవటులు దోరుచున్నది. అటువాం డగ్గి నమ్మి యనుమతించినయెడ నెట్టిపురం దైన ననాయాసంబుగఁ బ్రవేశించి పగళ్ళ నగ్గ నపాగివీణ్యంబున బ్రతుకయంతేసి రాజమందిరహాస్యంబు నైనను నెట్టింగ జాగరూక తతో ముచ్చిల్లించి బ్రదుకుట మీయాచారంబు గావున దానిని మా కౌరోపించితిరి. కాన నిండు సంవత్సరం బణుమాత్రింబును నుండ" దని పలుకువచనంబుల నాలించి వన జాక్షం దివిప్రకార్యముకలంపు మనమునకుఁ బారి "మన మింకదమక వజ్రపురంబుఁ జొర మపాయాక్షేపణం బారయుచుంటిమి. విప్రవాక్యజవాగ్ధన యనున ట్టిమాగ్ధం బాపు రంబుఁ జొచ్చుటను యోగ్యం" బని గిహించి యాప్రకార్యచారలవచనప్రకారంబునఁ జొచ్చుటయు వజ్రినాథుని సంహరించుటయు ననాయాసం బని యోజించి యాకార్య సాధ్యంబున కరుగ సామర్థ్యంబు గలవాఁ డెవ్వం దని యూహించుచుండ నట దివస్ప తియు నాయమగ్ధ్యక్షియవసానంబున కై యాక్షేపించుచు సురనదీతరంగంబుల జలదహ రపరవరాంతరంగంబుఁ లగుజకాంగంబుల రావించి సరసవచనంబులఁ తేగం బిలిది " ఖగ వరులారా! దే.కాగ్యోహంబునకై మీ రొసరింపంగలప్రయోజనం బొందు కలదు. అప్ర యోజనము మీరుచక్క నిరదు లొనరింప సమర్థులు గారు. గాన నాప్రకారము వివరించు వాలకింపుఁడు. మము వజ్రినాథుం దనియెడు రక్కసుఁడుక్కుమిటి యక్కటికంబు లేళ్ళ యొన్నన పెక్కుబాధలఁ జక్కఁగ నెఱుంగుదురు కదా! వాని నెల్ల వేఱుగ వదియింప నేల? మాకు నివృత్త దామోక్త్యైకైక్కునుఁ జక్కదప మనంబునం గోరిక లీరిక రెత్తిప్రయ త్నింపఁ జేయుచున్న. ఈహాస్యంబు లెఱువడియెడఁ బ్రమాదంబు వాటిల్లును గాన నీ యేకాంతం 12వ్య రెఱుంగరాదు. మీ మనఁబడనకె యెన చుచది. మాకంటె మం దరఁ దేమిక్కాంబుతేయ మన్నవాఁడో తెలియఁజాలము. సకలలోకంబులకును వీరీతికరంబు లగు మీవిహంగంబులు సుధారాతికి నొదంబు గలగంజేయటచే మీకు వాపుగంబు జొర లకర్థం బయ్యెగాని లేనియెడ మాకుంబునకైన నానవియాజ్ఞ లేనిది చొర నసాధ్యంబు. అనఁజేం బాపురంబునం బట్టబిశేషంబుల మీబుద్ధివిశేషంబునం రెగిసి యాతిరహస్యంబుగ వాతేనుమాకు నడపవలయు. ఈకాగ్యంబు మీకుదిక్క సమ్యలకు సాధ్యంబు కాదు."

అని యనేకప్రకారంబులఁ జేర్కొనునాశచీకల్లభునకు శుచిముఖచీకల్లభుం డగు చక్కాంగరత్నజాం దుల్లాసంబునఁ బల్లవించుచుంబులతో మెల్లనఁజేవా! యారం డపడిమిత్త, పొగిభవాభిమానంబునఁ గన్ను గానమి తన్ను దా నెఱుంగుకన్నవాడు. ఇప్పటికిఁ కా దెప్పటికి నప్పరమతామనుం దింక మనవంకకుఁ గడలి రాఁజాలఁ జని తోచుచున్నది. చివ ను దేవర దేవకాశ్రమం దేనుకొనుండునది. కొందఱ మింతకు ముందే నజ్జగ్రహంబుననుండి యిట కేలేంచితిమి. అందుఁ గానంబడినవంతల నెల్ల యోజింప వానిరాజ్యవైభవంబున కనసానకాలము గమింపించుచున్నట్లు తోచుచున్నది. అదియును మఱియఁసాధ్యంబులన సమస్తంబు విన్నపంబు నేయింపెన" నని భజాయం దిరిపించి ప్రకంబరు గనుపించి "నిత్య నాకు వినిపించినజగ్గినాథురాజ్యానసానసామిష్యంబుస్వామిస్వామితియిననుఁ కల్లంబుగు రీతి నఁనుమాత్రంబును గొఱంత యుండక విష్ణువంశంబు జేయు" మనుటయు. నాకుచి ముఖి శతముఖున కభిముఖి యై "దేవా! తదప్రలంబట్టి నిరంతరం దే మాప్రతిక యుదాత్తుల మై పోవుచుంటిమి. అదియ మామొదం గలయపరాధము క్షమింపును. ఊహింప గలవ రముల మనుటచే గాగ్రంబున కై యనయం బాప్తంబుననుఁ బోవఁ దెల్పెనని కాని శత్రు ప్రయంబున కరుగునా రాత్తు రె ట్లగుదురు? అటు పోక మానఁబ్రయత్నింపు మిన్న నా రంకు బాహుబలపరాక్రమంబున గం గాననిం గలయస్థంబుల ననవారించియు, మానననక న్నకు సాహసంబు గావించియు, చింతనకంబున నంజనంబునఁబ్రయత్నంబుల నానానా క్రియంబుఁ జేసియు, సౌగంధికాభ్యుకాసానంబు ననాకాశంబు గొనఁజ్చియు, దక్షిణానకంబు లం గలంచియు, దనయంతఃపురంబునఁ నేమోకూసుల బొద్దంబునాపుల నెలకొల్పినకంబున వంశంబుల కాపగ్గిదేశంబునందుఁ దక్కు నితనస్థలంబులయందు మేర ననగుల గుప్తంబు కాదె? అని గాక మామకుమరైత మామనియమతి తేలియె యవ్వండు చోకంబు లేదు. కావున మే మానురాఠాది గాంచి నజగ్రహం గలజలాశయంబుల విహరంబు జేసి నాద డును మావిహారంబు కొలంతుల కలంకారం బునున్న నెఱింగి కుతూహలంబున నిత్యంబు నాటఁగోరె న్వేచ్చానిచోంబుల ననితంబు నాప్రతీదనసోననంబులఁ బ్రేక్షించుచు గత దివసంబున నంతఃపురసమీపంబున నొక్కకాసారంబు చెందఁ బడఁగుకటి క్రిమికలక్ష్మియో యన నొక్కనొక్కక్కామకి తననెయ్యంపుచేసెనం గూడి మలయమామరసేవంబునను జలూశయంబునతి నిన్నునుమార్చినుంబుభుజంబులనడుమ కన నుడిరాజింప నై పొలం మాధవీలతామకుంబున నంబంబుగ వినించి తన నెయ్యురాలిం గాంచె నెడియా! యలకల్

త్రము. ఈప్రభావమున నాశ్చర్యరసమున కాస్పదంబై మనమున కానందముగ గలుగజేయుచు మున్నెన్నడు విని కని యెఱుంగనదియు, నిశ్చయానిశ్చయముల నెఱుంగజ్యోతిసుగానిదియు నగునొక్కస్వప్నమును గాంచితి' నని లజ్జచే సాంగముగఁ జెప్పక కప్పిపుచ్చఁ జూచినచందంబు బాఠసి యాచెలి, 'ఁకియా! మనలో మన కెట్టిరహస్యము లున్నను దావఁ గూడ దని యొట్టికుకొంటిమి గ!దేలట్టియెడ ని క్లేల వదియింపక మోమోటపడియెదు? మనకు భేదము గలుగుట విహితము గాదు. నుడువక తప్ప'దనిన, నాకనకాంగి యందుల కంగీకరించి తనకల సకలమును వికలము గాకుండ సౌహార్దమున నీరితి వదియింపఁ దొడంగె.

“హిమవత్సతిశ్చ యగు హైమవతి యపారకృపాతరంగితమతి యై మందస్మిత నుండరవదనారవిందముతో నాస్వప్నమున సాక్షాత్కరించి నన్ను జేమిముడి దనయందకుఁ జేరఁ బిలిచి దక్షిణాపస్తంబున నామెయి నిమిరుచు 'నోతరుణీ! నీకు నొక్కచక్కని మత్స్యపకాని మగనిగ సమకూర్చితి' నంచు వదియించుచు నొక్కచిత్కళకంబునందు విశేషరూపలాభ్యాకార్యగాంభీర్యకారుణ్యావిగుణములఁగొనుకొనుచుపాప్రయోజ్యఁ గోమలాంగునిం గోరకదీర లిఖించి, 'యీతండె నీవల్లభుండు. పద్మమును నాఁ బడుపరాశ్రమింతుండు. మియిరువురకు జనియించినపుడుం దీప్తిరంబుఁ బాలిండు' నని పలుకుటయు, 'జేమను నచ్చటివెల్లచేఁ జేరేరేపింపఁ బడినదాన నై యాయమకు వందనంబాచరించి యనినట్లు కలఁ గంటిని. ఆచిత్కళకంబు పర్యక్షంబుగ నాయొద్ద నున్నది." అనుచు నాచిత్తతి తనచెలికత్తియ కిట్లున్నచువాక్యంబుల నాశ్చర్యజనకం బగుస్వప్నంబును వినుపించిన నదియు యాయమ చెప్పునుదంకంబు సాంఠంబుగ నాలకించి యాశ్చర్యముతో దల యూచి 'తరుణీ! నీ వమరిమితభాగ్యులంతురాంపు. మీజనని నీజనమూర్త్యంబున మేనకాత్మజ నారాధించి యామెను మెప్పించుటచే నామె నిన్ను ప్రసాదించె నంటి. నీ వనయం బామహాదేవి నారాధింపుమఁడుటంచే నీ యామె నీయెడఁ గలకృపారసంబుచే చిత్కళకంబున నీ కనురూపుం డగునన్నకునన్నెకాని నెన్నుగ లిఖించి యుండు. నీ కీడు వచ్చుకొడకతై లెన్వ రేలోకంబునఁ గానబడదు. ఇంక భూలోకంబున నీ కిదెన్వరు? పాశుఁడీగ నైతిమి తొర నసాధ్యం బగు నీప్రదేశంబున నట్టినింక చిత్కళకం బుచ్చనించుట కష్టకారణంబు. నీల యన, ఫలంబున నాప్రయోబడిననాఁడొకామోదరమాభవుండు. దానవులకు దామోదరుండు శత్రువునకుఁబాఠసివాఁ డగుటచే

అప్పు లేకయె చిమిడి హెచ్చగుడుచ్చరంబున మండిపడునజ్జినాథుండీనుద్ది నివి యో
 య్మ ట్లు? గారచే రచియింపబడె నని పేరుపెట్టి యతివ యెతియొ యాదుండుగల
 మెండితనంబునఁ జేసియుండుఁ గాని వేటొండు గా దని ప్రభవంబున మమ్ములం జెంది
 వైను. నీవును నేనును జూచుటకక్క యెరు రెవ్వ రెఱింగినను మనసు నిశ్చ
 యంబుగ మోసం కానన్నం బగు. ఇతరు రెవ్వ రీవంక కేలేకమున్న దాని నెచ్చట
 భద్రపరచినదానవో శిశుంబు గొనితెమ్ము. సృష్టియం దతివివిక్రూపంబున నెసంగు
 వానిని గాని సాధారణరూపమతుని నీయట్టినుందరానికి వెరునిగ గారి లిఖించియుండదు.
 అవ్రాయఁబడినవాఁ డెట్టివయోవిలాసంబుల నీరూపంబున కనురూపుఁడు గాఁగలందో
 కన్నులఁ జూచునటకు నామనంబు తపతపాపదుచున్నది. అనవుడు నక్కరికి యక్క
 డనె యొక్కచక్కనిచిగురుంబొదరుటేఱుంబునడుమ నుంచినదాన నని చెచ్చెరం గొనివచ్చి
 నెచ్చెలిసముఖంబున నొప్పుగ నప్పలకంబుకన్న నెడలించిన, విండ్లమబోలు బొమలచే నొక్క
 మందస్మితనుండరపదనమును, తామర కేకులతీరున నున్న నేత్రంబులనడుమ నీలంబుల నెకన
 క్కెమూచుపాపతో నేవంకనుండి చూచిన నానంకక జూచువృత్తియు, గంభీరంబుగ
 నెదుటివారితో పలుకఁ గడంగినట్టు తనరి తేవక లుట్టిపడుచునుండె. చిత్తరు వన్ననిశ్చ
 యంబుచే నెదురుండి ముఖకళ విలోకింప భావవికారంబుచే నిజాకారంబుగఁ గాన్పించి
 భయంబును దత్తరంబును గలఁచ ఫలకంబును దాచుచు తనివి దీరక మగుడఁ జూచుచు
 నితరు లీసంగతి గనిపెట్టిన మోసం బని యెచ్చట చీమ చిటుక్కుమన్నను భయభ్రాంతి
 రై కొంతదనుక నలవిక్కులు పరికించుచు పుటాబున నున్న ప్రియనియోపయవంబుల
 విస్త్రయాత్మరచిత్రంబున నొక్కొక్కదాని నొక్కొక్కవిధంబున నొక్కొంతతడ వాలో
 కించుచు, అహా ! యింతటిమనోహరరూపము లోకంబున సాధారణంబుగ నేరికె గలదు?
 అంటి తనచిక్రివిశేషంబును నెల్లడింప రచియింపనోపు. కాదు. తనస్వస్థియం
 దిమహానీయన కీడువచ్చునేమొకతై లీపుడమిని లేమింకేసియె యజాండు తననేర్పరి
 తనంబు లేటపడ నాతనికి జో పశుతి ప్రభావతిని నిర్మించె. కాకున్న నీయిరువురును
 వయోవిలాసంబుల నింత కులఁతూగుదురే? అని యనేకవిధంబులం బలుకకాంతతిలకం
 బును ప్రభావతి గాంచి, 'యొక్కడివోయ్యంబులు? ఇది యన్నియు నెచ్చకరపుమాటల
 గాని నేను గావు. వాని నటుండనిచ్చి నిశ్చయంబుగ వదిలియుండుము. నీనెచ్చెలితోడు

ఇయ్యది చిర్రవిశేషంబు గాక యిట్టినునుం డేలొకంబున నైన నుండెనేని యాతని జాయకుఁ గాను గాని నేఁ దచ్చరణబులకడ దాన్యంబు నేయ నర్హురాలనే? ఏల యిట్టి 'యపియాస' లని నిట్టూర్పు విడిచి యాతని వెనునిగఁ బడయుకోల్కె నిరూపించువాక్యం బులచేఁ దనమనోభావంబుఁ దేటుపఱుచుమఁ దనవోటితోఁ దడవు సంభాషించుచుండుతఱి సమక్షంబున సంవరించుచున్నకలంబున నాన్యత్తాంధంబు సాంతంబుగ నాలకేంచి వజ్ర నాథురాజ్యసానసామిష్యంబు లేళ్ళం బని మదిం దలంచితి. ఏల యనిన,

ఆకాంతాలలామ వ్రద్యుమ్నునిజాయ యగునటులు వచియించిన కాల్యాయని వాక్యంబులకు బొంతు గలుగ నేరదు. దైత్యాతితనూజానకు నాదుప్తదానవుండు తనపుత్రి కారత్నంబును దనంత నొసంగుట యసంభవంబు. వ్రద్యుమ్నుఁ డాదానపుత్రికి భర్త యయ్యెనేని వజ్రనాథుని కారనితోడ యుద్ధంబు సిద్ధంబు. వజ్రపురిరాజ్యతంత్రంబులఁ బ్రభావతీపుత్రుండు నడపు నని నుచుండుటచేఁ దెక్కనుల మొక్కలంబు చెక్కచెవరి దొక్కనంబుగానుండును. చిర్రోళ్ళలంబు వ్రద్యుత్తంబుగ నుండుటచే నధికవిశ్వాసాహ్వాం బును, నది ప్రాకరంబున నగుటచే నదిభావియు నని పెద్దలు వక్కాణింపఁజేయున్న దాన. అయ్యులమిన్న నామోయంబు ప్రభావతి యగుటయు నానరాలు వజ్ర నాథునిపుత్రిక యగుటయు రుదీయస్వప్నత్తాంధంబు సాంతంబు నొందినయనంతరం బామర్తకాశినుయర్తరప్రకృష్టరంబుల నీయుర్తమకథనంబు నెలుపియి. ఇయ్యది భవదీయకార్యోపకారంబునకుఁ గారణమై శత్రుహరణంబునకు సానమాగ్ధుణ బయ్యె. దేవకార్యనిహంబునకై వ్రద్యుమ్నుఁడూగంబు ముక్తింబుగటచే యత్నం బతియంబుగ జేయుట శ్రేయస్కరం బని తోచుచున్నది. స్త్రీలచిత్తంబులు చంచలంబులు. ఎల్లదేశల నొక్కభావంబు నైకొనునని కాపు. త్వరితంబుగ ననుమానము విఫలమై చెడు' నని యాకాదంబిని వాసపునిగాని దొలంగ నహజసారస్యవాణీరామణీయకంబుచేఁ గార్య కారణకామరీయకంబు నినుమడించుజేయ నుతామిందు తాను దలంచుకార్యానుకూలం బునకంటె నాయంచగిరవచనరచనావిశేషంబు చిత్తంబున కపరిమితానందం బొనగూర్చు తోమ్మగ మెమ్మగొనుచు తా నాపులుంగువాదావివేకంబు నీవిధంబుగ నులియించె.

“సంక్కుచింపఁబడినవృక్షాలంబులమైతిని యడ్డంపడలఁ బొడలఁ జేయ, పునరుక్తివోషంబుసాంకఁ బోక, యాకాంక్షాన్ముర్తివోఁ గథాకల్పనాచమత్కారముం జాత్రుడు, పూర్వోక్తవిరోధంబును నొన నీయక, స్వభావాన్వయంతో నింపి, పక్ష్యతాగ్రభావంబు పాసుకో ననుమడు, పపతిఁ దొలగ నీయక, మహా కృతాత్మగ్యమునకు సరిపడం బయక జేర్చుట బహుజన్యకృతసుకృతపరిపాకంబునం గాక యేల చేతుర జేర్చు? ఓనగటామనే! నీవాచామృతవిశేషంబు నూడ సామాన్యపురాయంచలచందంబు కాదు. భాతివో యామి దిద్దివకవివో యని యెన్నఁ దని యున్నదానవు. లే కున్న నీనాతుర్యంబు తిన్యంతువులకు సహజంబుకా” దనుటయు వాచివాగము “పురందరా! రెండవ పక్షందే నిజంబు. కమలాననునిలేరు గడపుసారంధరాహ్వయుం దనుమరాశితల్లజా పుత్రికను. భారతిచే బాల్యంబునుండియుఁ బెంపఁబడి తన్విమలశిక్షచే నకలవిద్యలం గొనిపించితి” నని తనవృత్తాంత మంతయు వినిపించిన సునాసీరుండు “వానం చేసి కాదె నీ వింకసామర్థ్యంబున ఎన్నె కెక్కి యున్నదానవు. అనంతరకార్యంబునకుఁ దోవఁ గావక దీనత్యంబుచే భీషణ్యంబును బాసి యున్నమాబోంట్ల నుద్ధరింప నెంచిన మాపాలిభాగ్యదేవత యనగొహంబుచే నిన్ను నీరూపంబున నన్నింటికి నాధారంబుగ నమగొనిపించి నట్లు పాదకట్టు చున్నది. ఈకార్యంబు నీవు తక్కు యితరులు నిర్వహింప జేరరు. దానికై నిన్నింత పొగ్గించు చుంటి. నామనవి నంగీకరించి దేవతాకార్యంబు నెఱపి చిర కీర్తిం బొందుము. ఈకార్యంబు నెఱవేర్చు బరంగవరవాంఝుతోడం గూడి యాధావ్రీ కాగంబుగ నెజ్జిపురంబునకుం జని యాతఃపురకీర్తినానందంబుల సంపదించుచు పరిభ్రాంతి తోడిచెలిమి గలుగునల నెఱింగి యాపస్మినికి పరిన్యాయునియం దనురాగ ముష్పత్తిని నాతనిసౌందర్యగూఢంబు లభివర్ణించి యాయువుపుగకును శిఘ్రసమాగమం బగునీతి నెఱింగి యామనకడ విదియించి చేర్చు మమమునఁ చేసితి వేని వైవర బోయినపంజీనలీలిక పావంబులఁ బెంపొనినచందంబున మనకార్యంబు బుడల నెఱవేఱుటకు సంవియంబు లేదు. ఎవ్వఁడంబున నెఱవేర్చవో యెఱుంగ రాదు. బహుశాగ్నిత్వ. ఈకథ సమస్తంబును జన్మాశ్రయ కెఱిగించి యాతనివిజ్ఞానసాగంబుగ మెలంగుట యుచితంబు. నీవు ద్వాపరకావగంబునకుం జని దామోదిరుని గాంచి యే ననితి నని తెలిపి యీ పూనిక నకలంబును నాననికడ విసరింపుము. తక్కినవంశంబు లన్నియు భృంశహితులైనట్లై పరిమానం బని యెంచక కార్యనియోగంబున కిర్వము

కూలతం బ్రవర్తింభి యాకార్యంబు కొనసాగింపవలయు” నని నుడివి యనుపుటయు,
 మరలి యమరాలికార్యంబు నెఱవేర్చుం బూని సురలచే బొగడొందును
 నధికోత్సాహంబున హంసపిండుతో చెడలి చని చని రాజమందిరంబు ప్రవేశించి
 యువవనంబునఁ దటాకప్రాంతకేళిగృహంబునఁ జందనచారుచర్చలచే నలంకరింపఁబడి
 తలిరులకయ్యపై నప్టమహిషీసమేతుం డై కృష్ణుండు పసియించి యున్నయవసరంబున తను
 బలగంబుతో విలాసంబుగ నభంబు దిగి యుపవనసరోలక్ష్మికై దమశృంగారకాంతులఁ
 గానుక గానోసంగుచు దప్తుల సున్నకృష్ణు నపలోకించి యిదియె యద నని హంసలసమూ
 హంబుమరణి తా నొక్కర్తుక, రుక్మిణీయంతలం బుపధానంబుగ నొనర్చి సర్వభామచే
 బాదంబుల నొత్తించుకొనుచు భద్ర సురటియు మిత్రవింద పూసురటియు నిరుకెలంకుల
 నుండి వీనఁ, దమలపుట్రాసుమడుపులను జాంబవతి యొసంగఁ, గాళంజిఁ దాల్చి కాలింది
 వేడ్క నిలున, లక్ష్మణ జులకలంబును పాచుకాభరత్రసమన్వితంబుగ నాగ్నజితియు నేవ
 లాననించుచుండ విరాజిల్లుపుండరీకాక్షునియండ నిలున, మరనదీపుండరీకంబు
 చందంబున నెలకొని పృథాకించుమానసాకంబును గాంచి యామానవశులు ముక్కుమొగం
 బెఱుగనిశిశ్యగృహపు నదురు బెనురు లేక యూనిధంబునఁ జెలకు రాఁ గతం చే మని
 యచ్చుకంబు నొందుచున్నతని నిజతనయుఁడు దమజానిపై నేగుట రుక్మిణీ కనమృతం బై
 కార్యంబు చెడు నమకం చే గృష్ణునిం గాంచి యావిహంగముఁ మీతో నొక్కరహస్యంబు
 మనవి చేయుటకై సుతామనిచెంతనుండి దూరగ నేగుచెంచితి’ నని నుడివినఁ,
 గమలసాధం డాయంచగిరసమయోచితప్రసంగకాళంబునకు మెచ్చుకొనుచు
 మందహాసంబుఁ జేసి సత్యరుక్మిణులయంతలంబులనుండి చరణమస్తకంబుల మవ్వెత్తుగఁ
 దెల్చి లేచి జాంబవతిచెంత వచ్చు నాగవల్లీజలంబులకత్తరంత్రురాల నంది పుచ్చుకొనిన
 నతివ లంద తాసంశేకంబు నైతింగి దూరంబుగఁ జన, హంస కంసారిం గాంచి మృదు
 భాషణంబుల నజ్రి విలిపిండు టాదిగా నచటి కనుపుట తుదిగాఁ దమకు జరిగవలఁ
 ప్పసంగంబు నిరవశేవంబుగఁ జెప్పటయు, నాతం డాకార్యనిర్వహణంబునకు వటుకిళ్ళ
 మణిపల్కె, బంపశృంగ గ్రహించి నిశ్చితార్థం దగునుఁ దన కార్యానుసరణంబునకు
 వీడోద్ధృతభాషితంబుచందంబున నాతనిం గడ లేర్చుటకుఁ దిగససాననంబుగ నీరఁ జేర్చిదియె
 కార్యసాధనమునకు సంకయింపం బని లే దని సంతసం బంది శకుంతంబునకి ట్లనియె.

“అభినవబలదర్శనరాకృతిపాపార్థికుం దగుయక్ష్మిడినుతుండు కామరూపు లగు
దానవులకల్పితమాయావిలాసము నభిక్రమించుబుద్ధివిశేషంబు గలవాఁడు. పృథ్వీపతికి
నిశ్చయంబుగఁ బతి కాఁ గలఁడు. నజ్జిసాధుం డీతనిచే నిస్సందేహంబుగఁ బరిమార్చు
బడు. ఆతనినగరం బితరులు తదనుజ్ఞాపారంబునఁ గాని వేణువిధంబునఁ జొర ననువు
పడచు గదా! ఏవిధంబునఁ బ్రద్యుమ్నం దాపురప్రవేశం బొనరించునో వివరించెద
నాలకింపుము. మున్ను మజ్జనకాధ్వరసమయంబున భయం ద్రనునటప్రముఖుం డొక్కఁ
డనుడెంచి ముఖంబుఁ జూడ నెచ్చినమునిప్రకరంబులఁ దనస్పృహప్రభావంబుచే సంతో
షాంతరంగులం జేసి వారలచే సుప్రదీప్తగమనోపాయంబును, నాట్యంబుల స్వేదిరూపంబు
దాల్చి వాయొట్టన తనయనట్లును తా నితరులచేఁ బ్రతిహతుండు గా కుండునటులును
వంబులఁ గొని యొల్లతావుల నగ్రపాపావీణ్యంబుఁ జాపుచు సంచరించు చున్నవాఁడు.
దనుజున కావార్తఁ దెలిపి కాతూహలం బున్నతిల్లఁ జేసి వానిప్రవేశంబున కిహ్యకొనఁ
జేసితి మేని మిసకేతనుం దావేషంబున రాఁ గలండు. అది మనకు పరమప్రయోజనంబు.
దీని నాకనికడ నడపుమాగ్గంబును నందు వాటిల్లప్రమాదంబులకుఁ దగినయోపాయంబులను
నీవ యెఱుంగుదువు. మరకార్థంబు సమర్థింపు” మని యనువుటయు, నాపులుగుపదంతి
కులజాతులం గూడి యటనుండి కదలి గగనంబున కెగిసి వజ్రపుష్పగమనోన్ముఖులై చనుచు
స్త్రయవసరంబున ద్వారకాపురబాహ్యప్రదేశంబున గండుకీర్తిదాపరాయణుం డై యున్న
చంద్రుమ్మండు తనహృదయానుసారంబుగ హయంబునుఁ బో నిచ్చుచు నలయుచో పను
పడ నిద్రి ముందటికిఁ బఱచి కెలంకులకు దొలగించుచు వెనుకకు తగ్గించుచు సమయాను
కూలంబుగ మరల్చి వడివడి నడిపించుచు కందుకం బుద్ధీనం బగురీతిఁ గొట్టుడు నితరులు త
న్ననుసరింపకమున్న యాచెండును క్రిందఁ బడసికుండ కోలచేఁ గొట్టుచుఁ జిత్కరిని
హయంబు నడలించుచు దనచేతిరత్నమయదండముకాంతులు చూచువారికనుదమ్ముల
మిఱుమిట్టుగొలుప చక్కాకారంబుగ తురంగమును బరవుచు నాట లాడు చుండె. ఆత్మరి
రాచూలి తురంగంబు వెన్నంటి తక్కినహయంబులం వ్యస్తంబు గాక చక్కాకారంబుగ
నరిభ్రమించుకొరి రథికులయాధరణములకాంతి కొఱువులు దీర్చినచందంబునఁ గానుపించె.
పంచమగతితో హయంబు లోరమోముగఁ మెలంగుచుండ నాగెల విగియింపు నిలచి
వదనంబులఁ గలఖిలీనములను ద్వనింపఁ జేయుచు నురుగులను గొక్కుచున్నకొరి నంకకన్నె

నొక్కసాహితీ నొక్కపట్ట. దననెయ్యంపుచెలిమికాదు కైదండ యొసంగ పద్మ్య మ్ముండు నామంబును దిగ్గ.

అయవనంబున వియత్నదంబున జనుచున్నకుదిముఖి యాతని విలోకించి నిశ్చయంబుగ నాకండె యిశండుంగఁ గన్పట్టుచున్నవాఁడు. ఈమోహనాకారునితోఁ బ్రసంగించి చముట కార్యసాఫల్యంబునకుపాఠం బని యారాచకోమరునికి వినుపించురీతి వీడోద్భవంబులతోడ ముచ్చటించిన విని పద్మ్యమ్ముం డచ్చెరు వొందుచుండ నయ్యం చుండిడు భూతలంబునకు దిగ్గమ నేటవాలుగ నేరమువారి పక్షంబులు పోల్పంబులకు నిశ్చలంబుగఁ బరపి రతిపతియంతికంబున నెంతో వింతగఁ గొంతకడవు సంచరించి యందితంబుగ మించి పాఠ మెత్తుగ ముఱి తెఱలి వారగ నొరగి మలపు దిగి యెరుకలు రెండు జక్కగ నెఱుఁగఁ జూచి పుడమిపై కా లూని తె క్కార్చి మణిచి నలువంకలకుం బరికించి మొగముల నొయారంబుగఁ ద్రిప్పకొని ఛవనంబుల నిదిర్చికొనుచు నుండిరి తమదెడయ విడంబింను జేసె. అంతఁ బద్మ్యమ్ముం దత్కంఠకుకూసాలంబున వానిని గాంచి “పక్షిచరులార! మీలో మీరలు తొలుత నీకనితో సంభాషింపాలె నని నిశ్చయించికొంటిని గాదె ఇచ్చట నేవాక్యంబుల నెవ్వరితో ముచ్చటింప నలయునో యాతనిం బిలిచి మాట్లాడుదు. ఎట్టికార్యంబునిమిత్త మెందులకుఁ బోవుచున్నవారో! మీర లన్యవదేశంబునఁ గార్యవిరోధంబు నైరించి యుండదు గదా యనుసంశయంబు చేత సంశోచంబు లేక నేగిరించి యీచందంబున వదియింపవల నెఁ గాని భవదీయ సాంప్రద్య విలాసంబులకుం దునిపి కాదు. మీయాకారగుణభావపాండిత్యమలం దిలకింప దిగ్గజాతి పక్షులచందంబునఁ గానుమించుచున్నార కాని ప్రశ్నాతిహాసంబులు గారు. కాఁగలంబు లేక యిటు రా”రనటయు నంగ కుదిముఖి మృదుమధురస్వరంబున జనామరంజితంబుగ నిట్లనియె.

ఈప్రదేశంబున నే మితరు లెవ్వరితోడ మాటలాడ జనుచుండుము? పురుషులూ శునిమృగాలూన పురుషోత్తమునిపాలి కేలేంది యాతనిచే వీడ్కొలుపంబడి రదాక్షాను సారణున వాయురశ్మయిష్టానుసారం బగుకార్యంబు రయంగాన నెరవేర్చి వేచొక్క చొటికి నేగుచొప్పిరి యయ్యుడు నీపండితులుగ నెవరోకింది కొలు విందుక నేయక యేగుట యుచితంబు గా దనియు సక్కురుఘటనేనె శ్రేయస్కరంబున కాలవాల మనియు వీయకుగిహంబు కార్యసాఫల్యంబునకు మూలాధారం బనియు నెంచి యతిక్రమించి పోఁ జాలక నీసన్నిధానంబున కేలేందిరిమి.

నీవు వదిలించినదిధంబున మేము తిరిగిగావిహారలనుల మగు
 రాయించలము: దుష్టిచీకనయా! ఏవిషయమునం దైనను నీమాతృనకుఁ దప్పు గలుగునా?
 మేము కోశ్యపుల ముగుటచే మమ్ము జిహ్వాండును మిజనకుం డగువిష్ణుండును మాయెడ
 సానంకయు సంకోచము నందక యెట్టికాశ్యంబున కైనను నిట్లుల నియోగించి పంచి
 నడుపుకొనుచుండురు. నీ వనఁగ జవాదనుం డనఁగ భేదము లేదు. కాన నేను బోయెడు
 శార్యంబును నీవంటియోగునకు విన్నవించిన యోసంబు కా దని యాయెకాంతంబు
 విన్నవించ సాహసించితిని. మే మిచ్చటఁ బ్రసంగవశంబునఁ దడయకుటకు వీలు కాదు.
 మేము పోయి వచ్చెద" మనిన బ్రద్యుమ్నుండు "మీ రరిగెడుకార్యం బేరికి నుడువ
 వ్వంబు గా కున్న పోనిండు. అతండె యితం డనుకొంటిరి. పూర్వ మాప్రసంగం
 లేచ్చట నేకారణంబున రాఁ గారణంబు గల్గె. అది యైనను వదిలించఁ దగినదేని
 ప్రయోగాంత్రుకాదు వికారంబు మేచ్చవించఁ జేయ దేని వినువుకొనక నాయం
 దనుగ్రహించి నిమేషం బాగి వివేకంపు" మనుడు నాయంచగరిత ఆరహస్యం బైనదియని
 వదిలించఁ గూడనిదియు నగు. భవదీయప్రశ్నంబున కనుగుణం బగుప్రశ్నార్థతరం
 బోసంగ కుండుట మేలు గాదు. నీవు మాధపుత్రుకుండ మగుటఁ జేసి నీ సందేహ
 నివృత్తికై మేము పోయెడుప్రయోజనంబును నీప్రసంగవిశేషసౌభాగ్యంబును వివరించెద
 నాలకింపు" మని వదిలించ నుంకించినంతలకుండిలకించినదానినూచనగ్రహించి
 మివాకోతనుండు తనపరివారసముదయంబునకు సన్న నేయ దానివెంబడి పరజనపరిహాస
 కాదీబృందం బాముఖవికాసోచితంబుగ నడివడిఁ గడు నెడముగఁ గడువ, నంత రాయంచ
 గంతు నువలక్షించి పంచదారను మించుతనమంచిమాటలసంచు నంచితంబుగఁ గాంచి
 సంతసించుట నెఱింగి "కందర్పా! వజ్రినాథుం డమదనుజాని వధియింప బహుదినంబుల
 నుండి యిందుగఁడు నుపేందుగఁ బ్రయత్నించుచున్న వారు. తమకంటె ముందుగ పాఁ
 డేమి కిడు మూడఁ జేయ నున్నవాఁడో కడు వడి నెఱింగి వేగు నడవ నన్ను
 నియమించుటచే నే నిప్పు డచ్చటి కఱిగెద" నని వక్కాణింప విని యాతం "డాహ!
 యీకార్యంబు దుర్బటం బైనదిగ నెంచి వారయపురు భీతిల్లుచున్నచందంబు గానుపించు
 చున్నది. మే మున్నసంగతి ముఱచిరా లేక నిగ్రహించుసమర్థత మాయెడ లే దని
 తలఁచిరా? ఏల వీరి కేవఱ్ఱి ఇది యేపాటికార్యము? తమహితంబు తా లెఱుంగు కాని
 యందులకు న న్నొక్కని నియమించిననో నిమేషంబునఁ డనునియోగంబుచే నాచలగు

రక్కసియొక్క కన్నులలో కుండువా?" అని పొంకంబుగ లింకంబు భూత, పగిద్యుమ్ను నవలొకించి శుచిముఖి యంతరంగంబున నుప్పొంగుచు "నిందితాధవులచే నవయంబు బిట్టుగ గట్టియోజనముఁ జేయఁబడుదానవుం డెట్టిబలాధ్యుండో యనికోచవాఁడు చంద్రుని డెందంబున మందంబు నొందక ధీరుడ వైన న్నొక్కనిఁ బంపిన వాని నంతంగా నొందింతు నని పలికిన నీబంటుతనం జెంతయు న్నన్దీయంబు. రణశూరుండ తనతో చెనుదియ్యక సమానంబుగ యుద్ధంబు జేయ సమర్థుం డగు పోటుబంటు జూతనంబునకు కొతుకంబుఁజెంద కుండునే? నీ విద్యనురేందు"తోడ సమగంబుఁ గావించుట యుచితంబై. యోగ్యు లయోగ్యం బగుకయ్యంబున శిష్యుకొనరు గాని సుహృదులంబుగ నుం డె నేని తమంతః చామె యుద్ధంబునకు సిద్ధం బగుదును. ఇదియొ గదా విచికింప లేనివిరుదుముగలబక్షణంబు. అది యటుండ, నీప్రసంగంబు మున్ను వచ్చిన తెలుగు వివరించెద నాలకింపుము.

కొండొక కాలంబునుండి యవారతంబు పజ్జ్యోరంబున కాహారంబునకై యే మరుగుమందుము. ఒక్కనాఁ డాపురేపటిపాలసాద్యక్షుం డగు రాక్షసునిప్రతికొ యంతఃపుర సామిష్యవిహారవహ్యక్షచ్ఛాయల నేవ్విచ్చాఁడ హారలాలన యై యొక్కలతాకు డుంగంబున నయస్యతోడం గూడి బహువిధంబుల రసోచంచితస్థాపంబు లాడుచున్న యననంబున, నాచున్నలమిన్నం గాంచి తిష్ఠిస్తాతి సయ్య నమంచానందకంఠరిత హృదయారవింద వైతి. ఆననాసాంద్యపాకుమార్ద్రం చే మని వర్ణింతు? ఆవిశేషంబు వర్ణింప వాదిద్యాచాతుర్యంబు రచనా టొండక మాన దైవమ నాశేష్యులయి నభివర్ణింతు నాలకింపుము. ఆజరారిదేవకాంతి జాసువాపసింపిని నిరపించుచుండ మందస్మిరనుచరపదనారవిందంబున కందం బగుచందంబున నాసాధరణంబున నెలకొని యున్నయాణిమత్త్యం బుగ్గోగోష్ఠంబుపై నటియింప, శీర్కారంబుల కిర నగుకర్ణంబుల నమృతవర్షభూమణంబులకాంతి చెక్కుటద్దంబులఁ ఒక్కటిల్ల, నిందనీలంబుల నమహానించుమంగురులు లలాపిపాఞ్చంబులఁ జించులాచ, రక్తవర్ణంబు కపోలంబులఁజైఁ జెంగలింపఁ, జందనాగరుచర్మలపతి మెళంబుతోడం గూడి దేహసౌరభంబు తెలుపటి పద్మినీజాతి నిరూపణంబు జేయఁచుండె. ఆమోహనాంగిగాత్రోహభుక్త్యనుధారసధారల నెన్న వాదోహతోపానసాపుణ్యంబున నానైపుణ్య ములపడినట్లు పొడకట్టు, నవలం జలించిన మామను బరూధనంబు సిద్ధించక మానదు. శరీరవహ్యుర్యంబు శరీరప్రస్థంబుల

నిరసించు. భక్తభారీకావారంబును మీరువలకులును, చిలుకంపుచెలువలం గేరునాగానును
రమణీయవర్ణాంగంబును గలిగి మెలియుమఁ దిగిలోకసంస్తవనీయం బగుచున్నది.
ఈయంశం తెలుంగక సరసాగ్రేసరు లగుకవికులశ్రేష్ఠు లొకవేళ శృంగారరసప్రధానం
బగునటుల నెట్టిరస్తువులతో నామెయంగంబుల బోల్చి నర్జించినను హాస్యాస్పదంబుల
బోసరించుట యగును గాని పొగడుట కాదు. ఒకవేళ నాకలోకవాస్తవరా లగురతిసతి
యాకాంతాలిలకంబున కీ డగు నని చెప్పినఁ జెప్పు నొప్పును గాని మానవలోకసంచార
తిర్యగ్గుంతుసమవోదైభవి యనియు, గూర్గవ్యాశసదృశోమాళి యనియు వచింప,
నీవోపమ యగుం గాని స్వభావోక్తి గాదు. ఆయామృశంపుఁబాని, ఆసాగనులదీవి
నభివర్ణింప శేషుని. కైన నలవి కాదు. ఆత్మిలోకసుందరియనయంబుల నభి
వర్ణింప మానవులొప్పుదురా? అట్టియెడ నానందితిర్యగ్గునిత యాయంశంబు నర్జింప
బూనుట మిక్కుటం బగునాయాసంబునకే కారణం బైనను నానువతీశృంగార
వాహినిలో నీనందిమోహనాకారం దీదులొడుమందఁ జూచువారలకి నుడమ్ముల కెంతయు
కొప్పింబుగ నుండు ననునమ్మికచే నాయసమానవిలాసంబు వేటువిధంబుగఁ జెప్పుతెఱపు
నీర్థింపమిం జేసి స్థానీపులకన్యాయంబుగఁ జేటతెల్లంబుఁ గావించితి. అంతియె కాని
వేటు కాదు. ఆపూర్వశృంగారకళావిలాసంబుచే నొప్పువరిపూర్ణనయనంబులఁ
బ్రసించునుభవపరిజ్ఞాతలు సహితము డోలాయమానమానములు కాఁ గలరు కాని
యాదనయనసౌకుమార్యసౌందర్యం దీనస్తునముదాయమున కీడు నమ్మ నని నిశ్చయింప
శేరగు. ఆపద్మగంధిని పద్మభవుండు వేరకేటిపనిండిధాశధ్యంపు లగును,
వెన్నెలతేటనిగ్గును, యరవిందమ్మదుత్సంపుజగ్గును పొదివి యమృతంబు పడు
నిది తనవాస్తవైపులేవిశేషంబు బయల్పడ నిష్పించెఁ గా కున్న నింత
వివరించునా? ఇట్టిరామణీయకం బెందును గాన రాదు. నాపరిజ్ఞాప్రభావంబున
నావరవర్ణినియనయనసౌకుమార్యంబునర్జింప లే కుంట సామర్థ్యంబు లేమిం జేసి కాదు.
నన్ను భారతీమకల్లి వాస్తాహిమంబునఁ దనయంతటిదాని నోసరింప నిచ్చ
వొడమి హంసవంశావతరం నుం డగు సారంధరుం డనునాజనకుని రావించి నన్ను
దనయొద్ద నుంచున ట్టిడంబరచి ముద్దుగఁ బెనుపఁ బెఱుగుచు నాయమప్రసాదంబున
శ్రీమస్తవిద్యలసారం బెఱింగి సమయానుకూలనచన్సందర్శంబున వెరలుచుండునాముఖ్యక
నిగోదైభవి శబ్దసౌభవపూతం బని గ్రహించి నాకు కుచిముఖి యని నామం దిడియె

అంతః గోప్యకాటంబున వాణిమహాదేవి రాణివాసునిహాని యగునొక్కరాజరంబుతో
 హాగ్యాదంబునకై కవిత్వంబు జేప్ప నిరూగించిన నేనును సందల కియ్యకొని
 సరగమనోపభవంబున నుపకొనింపఁ దలపడి పొందించిన సాసామధ్యంబున కెంతయు
 వింత నొంది మంతనంబున సంతసం బంది నాదురక్కల నాయును మృదుహస్తంబున
 నిమరుచి నాదరంబున నా కుపమాతికయొక్క కామధేనువీరుడం బొసంగి యాభివృద్ధికమాత
 తల్లిభిక్షనూపురంబు మదంఘ్రి నలంకరించె. చూడు మినియె నావీరుడం" బని తనపా
 దాలంకృతనూపురంబును వర్ణనీయవికాయంబును దిగ్వి నారాయణనందనునకుం బాపి
 "యచ్చివాపూసులకు సహిత మాదమజశ్యసాంద్యంబు పల్లింప నసాధ్యం బయ్యె.
 అట్లునొప్పావాంగియాకారంబు చిత్రింపటంబున నైన లిఖించి చూపుద మన్న నేయవ
 యంబును భోసన చేయుద మన్నను నాయంగరామణీయకంబుచే మనం బొనందంబునం
 జొచ్చుదోగి నయనంబులం దానందాక్షులు గ్రమ్ముటచే బుద్ధి పరాయత్తంబు జెందుతరి
 పాలనామనీయాపు రచియింప నేరితరంబు? అత్యుణిమణియాపురేఖలఁ జిత్తరువున
 ప్రియనే ర్చ్యురై కైన నలనడ నేని దక్షుల్యనారీరత్నము నెందె శతానందుడు
 సృజియింపక యుండువా? చతురాననుం డక్కన్యకాలలామంబు తనసృష్టియందలిది కా
 దనియు, కాత్యాయని యచ్చుకమహిమంబుచే సృజియించెననియు మున్ను ప్రసంగగళం
 బున వచియింప గనియున్నదాన. అత్రవ్యుఁబోడి తురాకృతతృణ్యంబున విరాజిల్లు
 నేమహాభోగి భార్య యగునో, యామేటి చిరసౌఖ్యంబును బొంద గలఁ జని ముహూ
 ర్తికి కొక్కి వక్కాణింపఁ గలను. నాబోటిపతులమాటల నిశ్చయంబుగ నిశ్చేపంబు
 లని తలంపుము. అనరానిసద్గుణప్రభావంబు వర్ణనాతీతం బగుటచే ప్రభావతి యనున
 థంబున కెంతయుఁ బని యొన్నది. ఓయదుకులకలకాభివృద్ధినికాకరా! యాదనుజేంద్ర
 కేన్దు తనకల పండిత పరిపూర్ణానుగ్రహంబున వాగ్వి యిచ్చె వని చిత్రింపకాభిలిఖింప
 జనుత్రయవదువిగ్రహంబు సమగ్రహపూర్వకంబుగ వేడుచున్నతనచెలికత్తి యతుం బావ
 నెంచి యొక్కఁగురుదేరంబుఁ జేరి యోచులకంబును బిలోకించి సంతసించుకొనుండు గని
 నివ్వఁగ గందితి. ఆచిత్రప్రతిమరమ్యాకృతిం దిలకించి యాన్నకలిమింజేసి నిశ్చయంబుగ
 భవదాక్షిణి యాచిత్తరువున ననుబిందినచందంబున లేకంబును భేదంబుజేసుండుట
 చిలోకించి యానందె యితం దనుకొంటిమి. ఇంతయే గాని వేటొందు కాదు.
 క్షణి విప్రసంగవశంబున నెచ్చిలుఁ జాలకాంతు నిలిచి యుండుట కార్యభంగంబు.

కోవున నొకఁ దడయింప యుచితము కాదు. పోయి వచ్చెను" మన యనుజ్ఞ గోనె యాపులుగునెర యంచలగంబుతోడం గూడి మింటి కెగనె. అంత నమ్మరాళంబు లరాళంబులు కా కుండ సరాళంబుగ బార దీరి నిరాఘాటంబుగ జనుచు మరారాతి పురింబునక పొంకంబుగ తగ నాగినవిధంబునం బారుచుఁ దమతోడం గూడ ప్రద్యుమ్ను మనవిప్రుంబును తా మేగునెడకుం నోడ్చిని చనుచు నారామాటిప్రతాపప్రకాశంబుల దింకుచుం జేసి నిమిషేయమనవైపుటివిశేషంబులు లోకంబున కాలొకనీయంబు లై తమకాంతిప్రభానంబుచే దిశల నాకర్షించి గగనమండలమున కమితాలంకారంబు నొసంగుచు నొక్కొడి తగవనంప రానుపొలికను వేత్రొక్కతరి సోపానంబులడంబునను ప్రసరణనూనూంబులతోడ నుత్సాహకాకుంబులఁ జేనంగొనఁ గొంతవడి తగ్గించి మందగమంబులతోడఁ జనుచు వనుచు ముద్దీనసంధీనప్రదీపగమన భేదప్రచారంబుల విటకుటంబులఁ జేంది పరావృత్తుంబులు కాక యేకంబుగ మేళనంబు లగుచు నతినిద్రంబుగఁ బారులు తీరి పక్షయగళభావంబులు పెలంగ నంతరిక్షయానం బారుచుఁ దమతమతనూరు హంబులపై మందకిరణప్రసంగంబులచే హేమకాంతులం జెందుచు చూపరుల కమితో నంది చొవఁగూర్చె.

అట్లు పోవుచు నాళకుంతముల క్రిందావినోదకాలయాపనం జెలింగి గమనవేగం బున నతిక్రిమించి నజ్రిత్రక్రివాంతంబులం జేరి యథాప్రకాశముగ నాయాజలాలయంబుల నావోవిహారంబుల సలుపుచుండె. అట్టిరి శుచిముఖ కన్యకాంతిభూ కేశాకూటలయం దొక్కనాఁడు విహారించు జలవిహారమునకై చను దెంచినజలజాతులు చేయుకొదల కులికి కలతఁ బడక, చొని లొకరపై నొకరు నల్లకొనిజలబిందుగముదముం చొవలికైఁ బడి దుష్పసంబుగఁ గోచిన వోర్చి, యోలూతువార్ధంబులు సలిలంబులం జేయుపాస్త్ర భుజాంబులకు నోడి చనక, క్రమక్రమంబున రాణివాసకాంతజనంబులచెంత నినుమం తయు దెచుచు లేక యలవాటుగఁ జేరికలఁ జరుచుంచుచు బాటనంబుగఁ బరిచితి గలిగించుకొనియె.

అట్ల ప్రద్యుమ్నుండు తానాహూరితుం డై ప్రభావతీమనోహరయూవపాండర్యా తిశయంబులు నభిగర్జించినహంసవిగుప్తీవాగమృతధార లుదనివత్సిధాంతానుసారముగ నానంబునకుఁ బారినఁ బరిపరివిధంబుల విత్కించుచు మానసంబున నెంతయు వింతయా హుల పాదము చురికికొని సంతకం పతిగమున హృదయార్చనానుష్ఠానంబులకంటిపై

నిచ్చు కుదిరినకతమ్మున నేమియుం దోచక నిత్యంబును మేలు కోరుమిత్తులనగ్నిశ్చంబులకుఁ బ్రకృత్యైర్తరంబు లొసంగక యభిలషాంధసనివహంబులఁ బలుకరింపక నేవ జేయుటకై చెంగటి కరుదెంచిన నేనకుఁ నేనల గైకొనక భోజనంబునకు సంయతము యుక్తకాలంబునం జనక యనయంబు పరాయణుని త్తంబున నర్థిండుమ నంచగరిత మించ వచ్చించినరూపవిశేషంబును మనంబునం దలంచుమ నుపమానగహిత మైనయాదానసరాజపుత్రికమనోహర తనూవిలాసభానురంబు ముతపు రా కుండుటం జేసి మనంబు మరలించ నేరక పక్షిపచ నంబులు లక్షణలక్షితంబులుగ నెంచి యంగలక్ష్యలక్షణంబుల కానందించుచు నాశ్చర్యగాఢ పతిసౌందర్యంబు హంసాంగన నుడివినదానికన్న వేయిరె ట్లెక్కుడుగ నెంచి యారూపం బును బదింబది స్మరించుచు నాయనయస్థితి కచ్చెరు నందుచు నిశ్చయంబుగ నాతామర సాక్షిరూపం బెయ్యదియై యెయ్యదియై మనంబునం దోచిన నుద్భి తద్భిదైచ్చ ముఖ మబ్బుఁ గదా యని యెంచి యంతమే లెటులు చని వితర్కించి నిష్టరూపు విడిచి యాలేమను జాడనిజాగజన్మంబు నిష్కంకం బని తలంచు. తలంచి యుపాయోచ్ఛేషణంబు కావించి కుదు. కుండి పలవించిన నేమికార్యం బని వెతలం బడు. వెతలంబడుచుండు నవనంబునం బలుకరించినవారిపై నలుగురు స్వేగలం దిగిలియుండు.

ఇట్లు విరహవేదనాదోదూయమానం డగుచు జన్మాన్తరమాజం దొక్కవార దుప వనంబునఁ జంద్రికాంతశిలావేషికపై నాసీనుం డై హస్తస్యస్తకపోటుం డగుచు నేకాంతంబున నిట్లని వితర్కింపఁ దొడంగె. “కనులం దిలకింప కున్నను గుణరూపంబులనన్గన నాకర్ణించినవెనుక నాకాంతాలలామంబును గోరి చింతింపక మనం బెట్లూర కుండఁ గలదు? మనసున కగోచరంబు నపాధ్యంబు నగుకార్యం దైనను వన్గవాక్యంబునంజేసి మదియూననసము నుద్విగ్భూరిం జేయుచున్నది గదా! ఆహ! ముక్కుమొగం తెఱంగని యాతరుణిరూపంబును నాయెదట వర్ణించినంత నె మనంబున కెంత యాతురత వొడమెను? పొడవినవో? జేమా? లే? చేమా? నను జేమా? కున్న నిది న్యాయమా? ఆమందరాని సుందరవచనాగవిందంబు ను నయవారవిందంబుతో జాచుభాగ్య మేనాటి కైన నాకుఁ జేమారునా? అని దుష్టగంబు. ఏల యనఁ దత్పురం బాయనురునియనుజ్ఞ లేనిద చొర నపాధ్యం బట. ఇట్లు పోఁ గలిగిన నావిలాసవతిం దిలకిందు టెట్లు? చూచెద నను కొందమా. కనుపించినవెనుక సంభాషింపక తాళఁ గలనా? తాళలే కున్న మోసం బగును గదా! ఆమానవతి నన్నుం దిలకించి నా కనుగుణ్య యగునా? కా కున్న బ్రతుకు టెట్లు”

అని యశేకవిధంబులం దలపోతలకుఁ జొచ్చి “అంచగరిత వనియించుతరి పాపంపులజ్జ
వైకొనఁ గోరిక మాటువరచి నేను వట్టిదొరతనంపునీటుం బ్రోకటించితి. అంతియే కాని
యాలేమనుమాచారము సావధానంబుగ నెడిగి తెలిసికొన నైతిని. దానంజేసి యనాద
రంబుఁ జూపితి నని తలంచి యారాయంచ వేగంబు యిటునుండి కడలిసట్లు తోచెడిని.
సరనులు రుచియింపనిప్రసంగముల నుడువఁ బోరు గదా? హంసి నాయెడుట
నాముద్దియను నర్థించిననాటనుండియు నామనం బాసుంబరియందుఁ దగులుకొని మరలింప
సాధ్యము గా కున్నయది. అదియునుం గాక నారూపంబున కనురూ పగుపురుషరూపం
బాజనరాలిహస్తంబునం గలచిత్తరువునందు లిఖియింపంబడి యుండినట్లు చెప్ప విని
యుంటిని కాని సమానాకారంబు గలవా రందఱుఁ గానఁబడుటచే నావచనంబు విశ్వ
సింప వీలు లేదు. నే నాప్రసంగంబున నిండుక చన వొసంగిన మరాలి యాదను
జేంద్రకన్య నన్ను వెరించునట్లు చేయు ననుట కేమియు నందియంబు లేదు. లే కున్నఁ
బ్రసంగవశంబున నాచెలిగుఱరూపంబుల నానన్విధానంబున నేల న్నించును? అద్భుత
రమణీయరూపయద్యనాదుల రసికాగ్రగణ్యులు ప్రసంగవశంబున రసోదంచితంబుగ
వాగ్ధారాప్రభావంబున నర్థింపక మానఁ జాల రని భావించిన నకారణంబుగ మితి
నష్టంబుఁ జేయుటచే నేదియో కొంత నింత గుప్తం బై యుండియుండు. అటు గా
కుండినఁ గేశవముదినాచనులకు చూత్యంబు నెరఱువు వారియనుమతంబునఁ గార్యాం
ర్వోర్తి యై చినుచున్నమరాలి తనంతఁ దాను జనుదెంచి పోయెడుకార్యంబుతెరంగుఁ
జెప్పుచు నం దొక్కలేమను వివోవిభవంబునం బొగడుట మదీయమనోభీష్టంబు నెఱుంగు
టకుఁ గాని నేతీమికారణ ముండును? దానవిద్యాంబు న న్ననుపుయోజనంబు జరుగు
చున్నట్లు పొడకట్టుచున్నది. హంస ము న్నారాక్షసప్రతాపంబుఁ జెప్పునప్పుడు
నే నాడినవీరాలాపంబులకు మెచ్చి దామోచరునకు దిక్షిణభుజం బనఁ దగిన
వాతని సంహరింతు మని పలుకుట సహజంబై యని నన్నుం గొనియాడె.
ఇవి యన్నియు నైకకంఠ్యముగ నున్నకారణంబున నా కాలేమయం దాళ జనించు
చున్నది. నారూపం బాపారసాక్షిహస్తగతం బగుచిత్రోపకలంబునం గుండుటఁ దిలకించితి
నని హంసానంతంబు నుడువుట వింటి. నారూపంబు న్నెవ్వో నిర్దృష్టంబుగ నెఱింగి
వ్రాసెయిందు నని యశేక చేతి మన్న భవానిచే వ్రాసెయిడె నని వినియింపంబడియె.

ఎక్కారణమున నాయను మడియూపంబును రచించి యామె కోసంగ యిండునో? లేక యితరులచే వ్రాయఁబడి వైవాఙ్మణున నొసంగఁబడి యిండునా? ఈకార్యంబున కం దెవ్వరు సాహసింతురు? అంతపురకాంతల కిట్టిది భర్తమూలంబునం వక్క జే త్రొట్టు చేకురు? ఆపలకంబు విలాసార్థం బగునాటొస్తువుగఁ బరిగణింపఁబడునా? పేరీమాతి రేకంబున పార్వతిచే నియ్యబడె నని పరమామోదింబుచే నానుందిరి చూచుచుండె నని వింటి. అది యెట్లుపేక్షజేయం బగు? ఊమ తనచే సృష్టింపఁబడినవిడ్డయాభిప్రాయంబున కడ్డంబుఁ దలపెట్టునా? ఇది యంతయు నిక్కునంబా? నిక్కువంబు కా కున్న విరిచి యామె తనసృష్టియందలిది కాక యామెచే నుద్భవింపఁ జేయఁబడె నని ప్రసంగవశంబున వచియింప వినియున్నదాన నని కాదంబుకాంత పలాక, మామోటంబున నానుందరి యెనుందరాంకునై యామెచే సృజయింపఁబడెనో తెలిసికొనక మందబద్ధి నైతి నని నన్నిప్పుడు దూకుకొన్నఁ బ్రయోజనం దేమి? పెరటాలలానుం బావిలానవతి వ్యసా విశేషంబు మగ్గడించుచుట్టున వలకొలది ప్రశ్నావసరంబు లిండిన నొక్కదానిఁగూర్చి యొనడు నే నడుగ మండుటను గగ్గినాంచి యిచ్చామిఁపాతుండి నని యాయుండుముఖి చెంగట నీప్రసంగంబు రా నెఱుంగనిచందంబున నుండునే కాని యేమి వచియింపఁ గల్గును? తా నీయంతంబు ప్రశంసించుచుననంబున నే నొక్కయిచ్చవచనంబును బలకొక మీన్న కున్న చెన్న గాంచి తా నచ్చటి కేగుట నిష్ఫలం బని చన మానునో, లేక పోవునో, ఎవ్వ రెఱుంగుదురు? దైవకృతంబుఁ దప్పింప నెవ్వరితరంబు? ఎట్లు జరుగ నున్నది యట్లే జరుగును గాని విచారించిన ఫలం దేమి? ఒకవేళ జను ననుకొన్నను నాయభిప్రాయంబు విని కని యెఱుంగనిమహామతి యెఱుంగనివిషయంబును గూర్చి యాచేడియకడ నేమి వచియింప నేర్పు? “అవస్థిసిద్ధ మునుమకం భవతి” యమలోకొక్క నెఱుంగ కుండునా? అటు పోవఁ గార్యంబు లేక యుండునను బహువిధవల్ల నాదుస్వాధ్యయ నునాపదఁగుక జూడఁ జూక తొకఁ గలదా? వల్లకాకన్యనంబునని యామద్వియఁ జూడఁ గుకూరూము చొడముచున్న నెన మున్నొక్కగిరిఁ జూచియున్నకాలపాక మాలేమను పిరిగి చూడకుండ సహింపఁ గలదా?”

అని యనేకప్రకారములఁ బ్రయత్నముండు మనస్సులకల్పసామర్థ్యమున నామాని నీమణిమధురాకారము ముత్య రాక వేదించుచుండుటం జేసి మనశ్శాంతికై పనవిహారము నకుం జనఁ దనమాస్మికి నన మంతయుఁ బ్రభానతీయాకారముగఁ గానుపింప మనో వికారవిభిన్నముచే భ్రాంతిండు డై “హంసి నిహ్నాతుకకృపారసంబునఁ దనకుఁ దా నరు డెంచి హితవాక్యములు వదిలింప గంభీరమున నంతరింగఁ బెఱుంగఁబడ నీయక మాటు పరచినవిద్వాత్పూజ్యున కట్టిమందరాంగిపాం దన్నటి కైన లభించునా?” యని తన్ను దానె దూరకొనుచు “నాలేమ నాకు సంపాప్తం బౌనమాచారము నటుండ నిచ్చి హంసిని జూడఁ గలభాగ్యులు గలుగునేని నాయస్మిప్తం బింతంత యని నిర్ణయం జాల. ఏవిధం బున నాజాలపాదంబును జూడఁ గలుగుదు? నునానీరుసమాచారము గోవిందున కెఱిగిండు నెవంబున నేతెంచి ప్రభానతీక్షేమసమాచారం బింతక యెఱిగించి యాహంసి నాకు శ్రవణానందము కావించ కుండునా? ఆకన్దనంబుననె నామనంబు మితిమీరినవిరహంబుచేఁ గరంబు కుండుచున్నదియె ప్రత్యక్షం బగుచిత్రీకలంబు నపేక్షాపూర్వకంబుగ మప లక్షింమనాజురాలిమనం దెంత వేదనాభరంబున వెతలం బొందుచున్నదియె యెఱుంగఁ జాల. ఆమెఱుంగబోడికడకు మరళం బరిగి తాను నాతోడ మాటలాడుటయు నే నభావంబుఁ జూపుటయుఁ దెలుప నాలేమ యాస లేమిం జేసి గాసి నొని యెట్టికార్యంబు నకు సాహసించునో కదా! ఏమి చేయుదు? విహంగము దివిస్వలిపంపున మరల నిచ్చటి కరుడెంచు లెన్నడు? దానిచే నాయభిప్రాయం బాకలుకంటికి వాక్కువై బండు లెన్నడు? అంతవఱకు నాపాక్షిణ్యంబు నిలుచుట దుష్టంబు కాన నాసమాచారంబు తక్షణంబు యంచగరితకుఁ బత్రిక రచియించి యాహరిణాక్షికడ వివిధంబుఁ బంపుదుఁగాక” యని నిశ్చయించి యటచుండి కదలిచని కుచిముఖి సేగ నొక్కపత్రిక లిఖియించి యేకినేఁ బంపుటకును దోచక డోలాయమానమాననం డై యివ్వసంబునఁ దనలోఁ దాను విక ర్ణింపఁ గొడంగ.

“ఈలేఖ నచటి కేతీరున నంపఁగలను? ఎవ్వని బాధింతును? అచటికి బోగలవా రెవరు? ఆపురం బీహంసిచేఁ జెప్పఁబడుట తప్ప నెప్పుడు నెవ్వరిచే నుడువంబుకపోవు టచే నాపురం దెవ్వ నెఱుంగుదు రని నిశ్చయంపఁ గలను? నాప్రమాదం బంశయు నిష్ఫలంబై. విషమ బ్రయాత్నించి చూచెదఁ గాక” యని యుపనంబున కిది వివేచనల తత్తమాననం డై యుక్తానుక్రమేవనం బడుగంటుటం జేసి లేల నై యాపురం బా

యనురునియనుజ్ఞ లేనిదియె చొర నకక్యం బని నచించినయంచగరితపచనం దైన మనంబున నెంచక ననంబునం గలకీరకారికాచారంబులం జీరి నజ్జిప్తుగంబున కరిగెదరే యంచు బహు విధంబుల బుబ్బిందుచు నిలిచి మాటలాడం బ్రార్థించుచు ననంబున గలయం దిరుగునపున రంబున నొకకీరం బభ్రష్టవంబునం జనుచు నానందీనాలాగుంబుల నాలించి కరుణారసంబు మనమున మూర్తీ భవించు గమః జేగం బుషిని బాలించే నానందీ క్రియ బనియె. “నేను నజ్జిప్తురికే బోవుచున్నానా. నాచే నెక్కువకుక్కయం దెయ్యనియె యయ్యని సంగిహంబుగ వినిరించితి లేని యాకార్యంబు నానామర్థ్యంబున నివృత్తింపఁజాలిన దైన నెంతేన్నెచ్చి” ననిన నాయచునంకసంభవుండు “కీరమా! నజ్జిప్తుగంబున శుచిముఖి యనునొకరాజహంసి కలదు. నీ నానెల వెజింగి యీలేఖ నందఁ జేసి న న్నానందమున్ననిగఁ జేయవలయు” ననిన నాచిలుక నెల్లె యని పల్కి. “నే నిచ్చట తగకాలం దైనను దెలియవల కవకాశంబు లేదు. తక్షణంబు నావక్షంబులనడుచు నామర్థ్యంబు నిర్దులకంబుల బడ కుండ నిమిడి యుండునట్లు కట్టి యతిరయంబునఁ బంపు” నని యానందీ సమీపించిన నానందును బక్షిచరనప్రకారంబుగఁ బ్రార్థించుటం జేసి కీర మతిఃస్ఫురింబున నాపురంబునుగూర్చి చనియె.

ద్వాకానగరంబునూడి శుచిముఖి లేనదివారంబుతోడ నజ్జిప్తుగంబున కరిగిన గాడిగ దానవాంశ్శ్రుతసోపకంబుల విహరించుచుఁ గలచునునంపుకళిమిచే రాణివాసంపుఁ బడంతుల కావంతుంబుల గలగఁ జేయుచు నిందుక న్నరిచి యులఁడినయనంబులెం జేషధ మున నారాక్షరరాజరమాజతోడ న్యాయంబుఁ జేయఁ జాలుచునా యని యంతరంగంబునఁ జింతించుచు వేచి యుండ, పక్కనఁ దానీలలాచు రాగవల్లరి యనుచెలికియం గూడి మనోతాండ్రంబును దీర్చుకొనటకై తొంటికిఁ దానఁగోనదబడదంబుల విహరింప నరు దెంచి యవ్వోపుటం గిర్రుగుమ్మలతాదులయందంబును గీరకారికాచార్యులంబులసౌందర్యం బును జూచి పుష్కల నొంది వెరలం బడుచుఁ దనచెలికిత్రైవ జూచి “నీయా! ఉల్లా సంబుగఁ బొంగింపు ప్రవృత్తి కీరవహంబున కుచుదించిని గాని యాయుపాయంబు నానట్లు సహాయంబుగఁ గోరుచున్నది. ఈగుణంబున నాజీవితేశ్వరుగూఁపంబు జూచినం గాని నాచునంబు శుభులం బడదు. చూచి ద్రోశును పనిచి తీర్చుకొనియెడు భావి ప్రయోజనంబు వెజింగిన నా శివ” నిని పలుకుచుఁ దప్పలకమత్తను దె వ్వుని చెప్పి తెప్పించి యదుకుమారునిసుందరసంపన్నముచేఁ బులకాంకితజేహయం, సమీకిరజయ

సారవిందులు నై కొంతకడ వనేకభావలు లాన పొల్లు జూచిచూచి సంతోషించుచు
 నోలలాడి మనంబునకుఁ దృష్టి లేకుండుటచేఁ బాంశులఁ జూచి మరియునుఁ గనుగన
 వరమొడ్చి సాక్కి. “యిట్టినుండరాకారం దెందైన మండేనేని యాతండు నన్ను జేసిన
 నియ్యకొనిన నే నెంతయుఁ గన్యూరాల నమటకు సంసియ్యు లేను. ఇట్టినుందుని నరునిగఁ
 బడసి నుభయించువానీరత్నంబుజన్మము జన్మంబు కాని యితరులజన్మ మొకజన్మమా? అది
 తటస్థింపఁజేసి నాజన్మ మేల కాల్పనా! ఆతం దేకపత్నీప్రేమం దై వివాహితుం దైనయెడ
 నాగతి చితియో కూపమో విషమో తాదో నిశ్చయింపజాల. నిజంబు తెలియుదనక
 నేను నిశ్చయించుటకును ఏలు లేదు. ప్రేమయు శరణ్యం బగుఁ గాక! దాక్షిణ్యణి యట్టివాఁ
 దైన నేల వ్రాసి నీప్రియుఁ డగు నని చూపు? ఇది యంతయుఁ జిత్రింబుగఁ గానుపించు
 చున్నది. ఇంతకు నావ్యాకృతల మేత్తకున నున్నవో తెలియజాల.” నని నిట్టూర్పు విడిచి
 మనోవేదన పాలునుఁ దనదెలిలోడ నీవిధంగాన నదియింప నుపక్రమించెను. “చెలీభవా
 నికి నేను సప్త్యలు సలుపునననరంబున నెట్టిహాసంబు జేసితివో దానికై యామె నా కీ
 మనోవేదన గలిగింప నోవు. లోకంబున నిట్టివిలాసవంతుండు గలఁ డని ధలకంబున రచి
 యించి యెుసరిగ న న్నలమటపాలు చేయుట కరుణాంతరంగిత యగుశంకరురాణికి విహి
 తంబై?” యని వచించుననుసంబున నాపలుకుల నాలించునుఁ బ్రాంతంబుననె విహరించు
 చున్నకు విమఱి యాకాంతాలకంబుగోడఁ జెలిమికలిమి యలనడఁ జేసికొనుట కిదియె
 యద నని మనంబున నూహించి యుపాయోన్వేషణంబు గావించుచు నాలేమయె గుట
 మంబుగమనంబున నొనునటు నడయాడుచు ప్రహేళికాహస్త గతం బగుచిత్త రుప్ర నిలకించుచు
 నోయ్యాంబు గులుకునడకలతోఁ జెంత సుంపి ముంచునకుం జనుచు నోరిగ మోర వంచి
 చూపును పలకముపై బరపుచు సంచరించుచున నాయంచగరితం గాంచి ప్రభావతి తన
 హాసంబు కిట్లనియె. “ఇంగతం బెటుంగనియీపులుగు తా నే మెటుంగదు నని
 యీపలకంబుపై దృష్టి నిగుడించుచున్నా?” యని నదియింప, నాచేడేయకు నాపులుగు
 వివంతి వృచుమధురవాక్యంబుల నిట్లనియె. “ఏవవంతీ! మాబోటితిర్వగ్గుంతువుల కేమియు
 దెలియనమాట సత్యంబై యైన నీహస్తంబున నెలకొనినచిత్త రుప్రను నత్యాశ్చర్యంబునఁ
 జూచుటకు కొండొకకారణంబు గలదు వినుము. మున్నొక్కప్రభేదంబున నొక్కపురు
 నుకారంబున గనుగొని యుండుచే నిశ్చయంబుగ నాపునుషనియాకారం బింకు రచి
 యింపఁబడినదియై లేక తత్ప్రమానరూపంబు గలవేదకొక్కమనప్రనియాకారం బింకు లిభి

యింపఁబడినదియొ యని నావీక్షణంబును దానిపైఁ బఱచుఁ గారణంబు గలిగె" ననిన నాలించి సంతోషాద్యుత్సంఘంబులు మనంబున మల్లడిఁ గొన, ప్రభావతి పులుగు నుప లక్షించి "యేమేమి!! మఱియొక్కసారి నిదియింపుము. అమహానుభావునియాకారంబు నకును బటంబునం గవఁబడుచున్నరూపంబునకును నేమేని భేదంబు కలదో లేదో చెంత కరుదెంచి పరికింపుము. సరసవాక్యసందర్శనామధ్యంబు గలిగిననీవు మహానుభావురాల వని నామనంబునఁ బొడగట్టుచున్నది. అట్టిసీవు మామనంబులఁ గనిపెట్టఁజాల కుందువా? హంసీ! చెంత కరుదేర భయం చే"యనిన నాపులుంగు పువ్వుబోడిని విలోకించి"యేను మీఁపటివారిచెంగట కరుదెంచుటకు భీతిల్లుదానఁ గాను. మీచే నాకు భయంబును లేదు. కాని యిరువురుచెలికత్తియలు మంతనంబున నేకాంతం బాడుకొనువృద్ధకంబునకుఁ బిలువ కుండ వచ్చుటకు నేంంత వెట్టిదాననుగా" ననిన ప్రభావతి నివ్వెఱ గంది తానును రాగ వల్లరియు మొగమొగంబులు చూచికొని నగుచు నవ్యాకళ్యంబులు వీనులకు విం దొనర్చి యమందానందంబును దెందఱునఁ జింగులు దొక్కుచు నుండఁబుగఁ గానుపించు టచే సంభవించినయాశ్చర్యంబున ముగ్ధులై యాయండజయానవాక్యానులాపంబునం గలమిత్తుటం బగుదుద్దులు ముద్దు లొనఁగూర్చుచుండ, రాగవల్లరి "యీవికేవలం బకేవలం చేశ్యంగారవతులయందును నిని కని యెఱుంగము. భూమణం జైనదీని భాషణంబు లెంత గంభీరంబులో విలోకించిరే" యంచు ప్రభావతితోఁ బలుకుచు నాయంచపై మించినవయ నించి కాంచి "యోపులుగులఁలంత! నీపలుకులు నిశ్చ యంబుగ మెచ్చఁ దగియున్నవి. ముక్కునిచే మిక్కిలి యక్కఱపడి చక్కఁగ వేడ కున్న ముద్దిహాగ్ధిలు ముచ్చటించుటకుఁ దరివిలేటలు గలవోటు లేటికి బోయెదరు? ఇది యట్లు కాదు. మే మిరువుర మొకసంకయంబు దీర్చుకొనుటకై నిన్నింతగఁ బ్రార్థించుచున్నవారము. నీ గుంతు మున్ను విలోకిందిలి నన్ను చెఱువునియొప్పును యీచిత్తరువున వ్రాయఁబడినచోప్పును నొక్కటి యగునో కాదో యిచ్చెంత కరుదెంచి విలోకించి నిశ్చయించి చెప్పుము. ఇప్పు డిప్పుడడుచు నేను నిట్టినుండవండు కలఁడు లే దనుచివాదంబునఁ బన్నినంబు బన్నియుష్మవార మనుటయు, నాయంచం యట్లునియొ.

“సందియంబున నైన నేమి? మఱి యేయితరకార్యంబున నైన నేమి? దానిం దెరిసికొనుట నా కానశ్శక్యంబు గాదు. మీకు నానలనఁ గావలసినకార్యము విచారించి వినరించెద” నని పలికిన, శుచిముఖివాక్యంబున కాపడంతులు దీనిభాషం దెంతగూఢం దై యాతమాచరం బరుగుచున్నది యని తలంచుచుండ, నాహంసి కొంతచేరుకకుం జని విమగ్ధున పూర్వకంబుగ నాయాకారంబును బరికించి చూచి “యో నిది యాతనిరూపంబై; యిందలుమాత్రంబును సందియంబు లే” దనుటయు, రాగవల్లరి పరమామోదంబున నాయుండజయనయండుకం జని మోదకగారవంబు నిండారఁ దనరెండుమా స్తంబులం జూచి దాని రెండుపక్షంబులపై నిడి యెత్తి కడువడిం జని ప్రభావతిదండ నడి యల్లవల్లనఁ దనకొన గోళ్ళ నాతనురుకంబుల సురించుచు నంద నుద్దేశించి “యోపుణ్యవరీ! కరుణాయుగ్త చిత్తంబున మూర్తినంతయుం గాంచి మమ్ము రక్షింప నేతెంచినభాగ్యవేదతపు గాని యందపు గావు. మదియవాదమును నేడు గెలిపించితివి. ఈమానసిమణి యిట్టిమనోహరాంగుఁ డేజగంబున నుండియుండఁ దని నానో గట్టిగ నానించుచున్నయది” యనిన విని ప్రభావతి నిజమయ్యంగ జూచి “రాగవల్లరి! నీ వేల జేరించెను? ఔ నని నంతమాత్రంబుననె యిప్పిత్థాస్థి యగునె? తాను దిలకించినపురుషునిక్షణంబు లే మైన నీచిత్రమూర్తియందుఁ గానించుచున్న వేమొ యడుగు” మనిన హంసి చిత్తరువును నిరూపించి ప్రభావతి నుద్దేశించి “యిం కేమి కావలయు? అల్లవిగో! రతికంకణాంకము ద్విలు మెడయుండు గనించుచున్నది. సకలనయనవిప్రశ్నాంతరమేంబున కంఠాదు మంగళవిగ్రహునియాకారంబు నెవ్వరొ చక్కగ నెఱిగి వ్రాసిరి. ఈలక్షణయుక్తం దగుపూనుపునినామజాత్యారు లత్యంతప్రసిద్ధంబు లగుటచే లోకంబున నెఱుంగనివారుండరు. రాణివాంఛకలుఁలంబు లగుటంతేని మీ రెఱుంగ లేమొ యని యెఱింగించెద నంటి నేని లోకంబున నెవ్వ రెంత మనసిచ్చి మాటలాడెదరొ వారితో నంతమాత్రమే చనవిచ్చి మాటలాడవలయునే కాని యధికప్రసంగమునకుం జనుట యుక్తంబుగాదు. మీగలుపోటుములు తేటబడుటకు నేఁ జెప్పినయె చాలు. ఇతరాంశంబులం దలకెట్లు టవలన కాలయాపనంబుతక్కుఁ బ్రయోజనంబు లేదు. నీచేరు ప్రభావతియు నీచేటి నామంబు రాగవల్లరి యనియును దెలిసికొంటి. ఈమామోటంబును మరువకుండు. పోయి వత్తు” నని నింగి కెగయఁజూచిన, దానవపుత్రి తనకరాంబురుహంబున శమంతంబును గదిసిపట్టి పొదిగిటం దెట్టి వివిధప్రకారంబుల ప్రియానులాపంబులచే ననునయించుచు

“అో కాదబకాంతా! నీరూపలావణ్యాదులయింపును, నీగమనైపుణ్యంపుసాంపును, నవో, విశేషనైపుణ్యంపును, దిలకించిననాటగొరె నీచెలిమికై నామనం బుద్ధిగూర్చుచున్నాడని. నీనేర్పరితనంబు గొంత యెఱింగినయంతరంబు నిన్ను జాగవడునుటకు మనంబు గొల్పకయున్నది. తేరునకు రాగవల్లరి చెలికత్తియ కాని నీవు నాబహిష్కారంబు నని నిశ్చయంబుగ వక్కాటింపఁగలము. వినయపూర్వకవచనంబులచేఁ గగంబుఁ బ్రార్థించు నావిన్నవంబున కియ్యకొని నన్ను ధన్యరాలినిగఁ జేయ నాచెలిమి కొడఁబడవలయు” నని వేదిధంబులఁ గోరుచుండ, నాదమజకన్యాలలామంబును గాంచి హంసి “నీ వేకారంబుచే నాపశ్చింబును గోరుచుంటివో, యాకార్యరహస్యంబునకు విఘాతంబు గలిగిన యెడ నాచెలిమి దుస్సహం బగు. దానిచే నిస్పటిమిమంతనంపుంబనిరక్షణకై నన్ను పీడ్చొల్పుటల యుచితంబు నావున పోయి చెప్పి ననుజ్ఞ ని” మృనుటయు, రాగవల్లరి విని “యోహంసలతల్లీ! పోయెదఁ బోయెదఁ నంచు మామనంబుల నేల కలంచెదవు? మారహస్యకార్యరక్షణంబునకు నీయునికి విఘోధించునది కాక నిర్వాహమాలమై సకల ముఖంబులఁ జేకూర్చు ననుటకు సందియంబు లేదు. తన్నిమిత్తంబుగ నీన్నేహంబు నామలయు నని ని నిన్నంతఁ గోరుచున్నవారము. కాని నీయాకారరామణీయంబునకుఁ దనిసి కాదు. నీసరసవచనంపుసాంపు దిలకింప నాహస్యంబు నీకు వినిపించుట యహంబే యైనను శుద్ధాంతకాంతారవాసనోపమంబునం జేసియు ముగ్ధనాయికల మగుటంజేసియు మేమయి యామాట మాటుపెట్టిక త్వరితంబుగ వెలిపుచ్చినర కున్నవారము. మనసిచ్చి పొగ్గించినం గాని యేకార్యంబునకును నీవు పూనుకొన నని మున్ముందె పెదయించితివి. మే మాకార్యంబును మఱుంగువెట్టి భాషించుట నీకడ భేరిం జోకొట్టట గాని వేఱు కాదు. నాక్యచతురశ్వంబున ని వోడించుట మాఁకంబు గాదు. నీవు చూచితి నన్నట్టి శుభాంగుఁ డీసుందరంగిమాసల కాన్పద మైనవాఁడు. అతని నామజాత్యాదుల వివరించి సంతోషపఱపుము. అసమాచారంబు వివరింప జా గొనరించెదని నీకమనీయకాత్రి మనంబున కాయాసంబు గలుగఁ జేయదును గాని వేఱు గాదు. కరుణించి కిఘంబు యాయుదంకంబు పెఱిగించి రక్షింపుము. అనంతరంబు మాగృత్తంత మామూలాగ్రి ముగ నీకు విన్నవించెద” నని యాతురంబుగఁ బలికిన, శుచిముఖి తనవక్రీతం జాలించి “పక్షియాలారా! మీ రంతఃపురవాను లగుటచే మీయాశ్వులతొంగు లేటతెల్లంబుగఁ దెలియఁజేయుక గూఢంబుగ దాది యగ్ధాంతరంబుగఁ బ్రసంగించుచు నిమిగ్ధ మనకుంబచే

నేమి చెప్పిన నేమి మోసము వచ్చునో యనుసంశయంబున నూరకుండితి. మీగుట్టు మీరు బైటఁ బైట్టుటచే నిక నాపురుషగత్తుముసమాచారంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుడు.

కలదు గదా ధరారమణి కలంకారం బై సకలజనసంస్థవనీయం బైనభరతఖండంబు నందు సకలవిధభాగ్యంబులకు స్థానం బై యొప్పుమందు ద్వారక యనుపట్టణంబు. దానిసౌందర్యసౌభాగ్యంబును నే నెఱిగినంత నెఱింగించెద నన్ను, మీరు కథావిలంబు నంబునకు సహింపఁజాలరు గాన దాని నటుండ నిం" డని పలికిన, హంసి కామదీయలు "నీ నెఱుంగని దే మున్నది? మేము వేఱుగ నచియింప నేల?" యని నవ్వుకొనిన, మరాళంబును నవ్వి "మందయానలారా! ఆపురీవరంబున యదుకులాంబోధియందు దీన రక్షణపరాయణుం డగు కేశవుండు మానవాచారంబును దాల్చి కృష్ణనామంబున విరాజిల్లుచున్నవాఁడు. ఆతండు తనభార్యలతోడం గూడి సకలవిధసృఖంబుల ననుభవించుచుండు. ఆందు లావ్యారాశి యగురుక్మిణి యనుకాంతకు కుమారుండై జనించి ప్రద్యుమ్ను నామంబున నొకనుండరుండు దినదినజనితయౌవనంబుచేఁ గరంబు ప్రకాశించుచుండు. ఇందు వాయుబడిపది యాతపిడివ్యరూపంబు. ఆతనిగుణగణంబులు గణనాతీతంబులు. కౌశ్యగాంధీర్యకామగ్ధంబులు నెల్లనాతీతంబులు. సౌందర్యనుకుమారంబులు శిరీషపుష్పకొమలంబులు. ఎంతని నెర్పింతు? ఏయేపట్ల నెంతంత యుచితంబో యంతయంతయుం గలిగి విలసిల్లు" నని వచియింప, నారాక్షసకన్యారత్నము సంతోషాయత్తంబున పరశ త్వంయ నొంది వికసితపదనారవిందముతోఁ గులుకుచుండఁ గాంచి రాగవల్లరి ప్రవహంబు నొందుచు "చెలీ! నీకు నరం బొసంగినయార్యామహాదేవివాక్యంబునకుఁ దార్కాణంబుగ నీవలపుకానినామజన్మానులును నివాసంబును బెల్లి మరాళి నీసంశయనివారణం బొసరించినది. ఈకాదంబకాంతపదవమత్స్కానలాభివృద్ధియు విలోకింప మీఁదికార్యంబును నిర్వహించునట్టిగట్టిగట్టదనం బీమొకడఁ గన్నట్టుచున్నది. మొదటినుండియు విద్యా వికారదమై సకలవిద్యలం గ్రహించి సరసప్రసంగసంపదచే నరలుచుంటచే నేమొ కాలి యందు పెండెరంబు నొక్కదానిని ధరియించియున్నది" యని దానికై గల నెల్లంబుల నుచ్చారణక్రిమంబుగఁ జదివి యాగండ పెండెరంబున కబ్బరం బందుచు హంసిని ప్రశ్నించి దానిజనననామవిద్యాభ్యాసకృమంబు విని "మనకొడుమలు దీన్న నీమొలంతయే శరణంబుగఁ గన్పించుచున్నది. కాని వేటొందుపాయంబు గాన" మని యానీదోద్ధవంబునకుఁ దనయనుంగుచెలికల లెఱంగు వివరించి తదాదిగ నప్పటివఱకును బ్రభావతి పాండు

మదనచేదనను దెలిసి యాసులతొం గతింగించి “యోవిహంగమత్తురందీ” నేరేలో నీచెలి. యగు ప్రభావతికింకు నీహస్తగతంబై యొన్నది. చెలియంజ్ఞి కల్గి మొదలుగుబంధువుల కై నను దనమనోరథంబును జేటపఱువక మాటువరచినయంశంబును నీచెంత విగరించుచు నీచేత నాకొదవ తీరు నకుఁవ్యక్తకతయ్యునఁ గాని వేఱు గాదు. ఈసమాచారమును విన్నపాగొనభీ వైననీవు పాగొంబు ధారవోని నైనను ముద్దియముచ్చట దీర్చు కుపేక్ష నేయఁగలవా? కావున నోమరాళమా! నీ వెఱుంగనిసభీభగ్దంబులు లేవు. ఆప్రజనంబు తోడ గుప్తరహస్యంబును వెల్లిపుచ్చుట మాబోంట్లభాగ్యంబు ఫలియించు ననుటకు శంకయంబు లేదు. నీసమయోచితవాగ్విలాసంబుచే నీకార్యంబు చక్కబడిం గాని చేతొక్కమార్దింపున పొగివచ్చు ననువాస లేదు. నీవు వేగంబు యట తేగి వాసుదేవ తుమారనకు హృదయతంజకంబుగ నీనుందరానిసౌందర్యాదుల ననేకభంగుల పెర్చించి యాతనిమనం బీమెయం దత్తుకొనఁజేసి నీచెలిమనోరథం బీదేర్పవలయు” నని పెక్కుతొంగుల వొక్కి చక్కాణింప పొంది విని రాగవల్లరితో నిట్లునియె.

“కడవులంబట్టి యే మీత్రురీసకోవరంబుల విహరింతుకలియి యలఁడుటం జేసి యావనకుపాక్షణను గాంచి యాశ్చర్య మంది తగినపురుషం డెందైనఁ గలఁడా యను సందియంబుఁ జెంది యందును సంచరించుచు ద్వారకానగరంబున నానుందరాంగుని గాంచి వెగంబి యానుందరాంగి కానుందరుండు ఐదు చయ్యెనేని నెంతయు ముద్దుగ మండు నని యీచెలువచెలవంబు నాచెలువునిచెంగటఁ గాలానుగుణంబుగఁ బ్రసక్తిచెంబడి వచియించిన, నాకా దనువాక్యంబు లేమియుఁ జెప్పక యతండు మిన్నకుండె. మీమనో విశ్వయంబుఁ దెలియమనికీ నప్పటి కదియ చాలు నని యూర కుంటి”ననిన విధి మనను చివుక్కు రన దనుజరాజకుమారి విసర్జనదవంబుతో దీనంబు నొందుట గాంచి, హంసి పెండియం నిట్లునియె. “చెలీ! యింకలో నే కార్యంబు ముగిసెనే? చింతింపకుము. నిమ్మ వర్ణించునవసరంబునఁ బ్రతిపదనం చేయియు లేమిం జేసి యామడుకుమారునిం దెత్తుఁ బంతు మని కుంతం బాడఁ జెల్లెను గాని నిద్దపాధ్యునిచ్యాభరగంధర్వదనుజకుమారులలో పెద్దనిఁ గోరితను నిమేషంబునఁ గేగలకు. తనచే రదియొనఁబడినచానిని మాని ల్లానరది చదివించుట యానుదిగ్దంబునకు నల్లరిరేకం బని యూహింపవలదు.

భక్తచింతామణి యగుభవాని నీయభీష్టాబున కాటంకంబుఁ గలిగింపఁ దలపెట్టెను. కావున సంకయాస్పదం దైఃప్రస్థున్న సమాగమప్రయత్నంబు వీడి నాచేఁ జెప్పఁబడిన వారలలో నెవ్వనిఁ గోరుకొన్నను నీరూపసౌందర్యాదిగుణంబుల వానికడ వర్ణించి మోహపాశబద్ధునిఁ గారించి నీకింకరునిగఁ జేసెన. నీరూపనుకుమారాదుల నిండుకయు నీ వెఱుంగవు కాని నీయాకారరామణీయకంబు విన్నవారలు నీయందు ఋధామరాగలు కాక యుండఁగలరా? అనుష్ఠితీకుమారుండు యానరూపలాసగ్ధ్యంపు పెంపుచే గర్వించి యున్నవాఁడు. అతని నట్లే సంతోషింపనిమ్ము. తక్కినవా రారవిపాదిననుకుమారా కారు లనరాదు. కాని సకలలోకసంచారిణి నైన నా కంపండు నెందరెందకో నుందరా కారుని గనంబును. వారలరూపంబులు పటంబున వాగిసి తెచ్చునియెడవేని తెచ్చెన. అందు నీయిచ్చన విచ్చిన మెచ్చుకాని ముచ్చటదీర వరియింపు” మనిన, నాయందమాటలు ప్రభావతికిఁ జెగటుగఁ దోపఁ గొంతకడవు చింతించి నిట్టూర్పు విడిచి కలకఁ బారిన మడంబుతో ప్రభావతి హంసి కిట్లనియె. “వికృష్టలకంబును జామటాదిగఁ జేమామ బంధంబును దొంపకేరక సమాగమ మెన్న జెన్న దివములు పుచ్చుచున్ననాకుఁ బ్రాణసఖి వై ప్రియునియుచింతంబుచే శ్రీ జానందంబు గావించిన నీప్రభావానులం గాంచి నీహృత్తన మనఁగలుగుదు నని నమ్ముకొనియుంటిని. హంసీ! తుదికు నీఁగంజాన విరసంపుచున్నలం బక్కి నామడంబున కాయాసంబుఁ గలుగఁజేయఁ బాడియే? మున్ను వజ్రినాభుండు నన్ను స్వయం రక్షణంబునకు నియోగించినవాఁ డై యిప్పుడు నీచేఁ జెప్పఁబడినరాజకమారులరూపంబుల వేఱ వేఱగ వాగిసి మాడించెను గాని యానుంద రాకారులలో నెవ్వనిఁ గోరుకొనును మానస్కరించినదికాదు. నాగతి యెట్లు లున్నదియో యెఱుంగరాదు. మున్ను నాతండ్రి రూపంబు లగువానిని రచియించుననందంబున సకలసద్గుణమేతుం డగుననుకుమారాకారుని రచియించి చూపకునికి నీతనిరూపంబును బకంబున లిఖియించునమగ్ధత లేమింతేనియో, తా నెఱుంగఁజో, మానవుం డని వాగ్దయ మా నెకో, కులచైత్రమూడు డని తలం చెనో యెఱుంగఁజాల. ఇవి యన్నియుం డలంచి కుంగుచుండిన నేమిప్రయోజనంబు? హంసీ! అయదునందసునందు నామనఁబు జిక్కుకొని వీడినాకమోక్షిది. భవానిభాషాంబుచందంబు వికల్పించుచు వరునివాంఛాస్పదురాల నగుదుకో కానో యని సంకయించుచున్నదాన. కాకున్న నామనోనిశ్చయంబును చెలుపునాప్రతిజ్ఞావచనంబుల నాలకింపుము. ప్రద్యుమ్నునిం దక్క వేటొక్కవక్కన కానిఁ గల నైకం గోర. ఆపురుషపుంగవుండు నాపొందున కియ్యోకోనక చెనగనాడెనేని

నాకరీరంబును మన్యధాన్నిని వేల్చి మఱియొకజన్మంబునం దైన నాకనినె పొందఁజూచెను. ఈకుదిషత్తు మీ నాయభిమానరక్షణంబునకు లక్ష్యంబుగఁ గానుపించుచున్నది. నీల యైన నీవు నన్ను ము న్నాత్మనిచెంగటఁ బ్రశంసించుకరి నతం దాఁగా దనకుండుటచేతను, జాయాసహితం దని వదియింపఁబడియుండుటచేతను, నిట్లు నిశ్చయింపవలసె. ఆతనిఁ జెట్టవట్టినకన్యాలలామ యేభవంబుననో గొప్పతనంబుఁ జేయనోవు.” అని శైశవంబున పూర్ణాగ్ర్యంతి వటుంచుఁ బరికినపాముదిక్కులవాక్యంబులు కల్ల లని దూషించుచు తుది ముఖం దిలకించి “యోగళీ! యంత్యఁచనం బొందు వదియించెద. నీయంతరంగంబు తెలిం గఁజింగింపుము. కల్లలాడిన నాతోడు. నానలవంతలఁ గన్నులారఁ గాంచుమిన్నసభివి గావున నయ్యునుమారుని చెంగటను వేగంబు చేరం జని నేఁ బడుపాటులం దెన్ని నాసమాగమంబున కిచ్చగించునో యిచ్చగింపఁదో యెఱింగి రమ్మ. నన్ను దురకా పిచాచం బాపహించి నామనోనిశ్చయంబును బలపరచుచు జీవితాళం గలుగఁజేసి చిరకాలవాలంబుఁ గావించుచున్నది. నీవు రియంబునం జని మత్స్యగిరత్తుణం దైన కార్యానుసరణంబును గావించి నన్ను రక్షింపు” మనహంసి ప్రభావతికి ప్రస్తుతమునిపైఁ గలయనురాగం బనివాక్యం బని యెఱింగి యాశేషు చెడకుండ సమాగమప్రయత్నంబు జరుపక తడవినయెడఁ గడునెడ రొనఁగూడి కార్యంబు చెడు నని కొంత యడిగి నిట్లుయె. “ప్రభావతీ! నీమనోగతంబు నెఱుంగఁ గొన్నియనందగ్ధవాక్యంబులచే నీ మనంబు నొప్పించితి నని నమ్ముము. నే నీనిమేషంబుననె చని నీమనోవాధునిం దోడ్కొనిపెత్తు. నాయవసరంబున కేమికతంబున మాటు వదియింపక పరధ్యానంబున నుండియుండెనో యెఱుంగను గాని నామహిమఁ జూతుము. తావకరూపసౌందర్యరమావిశేషంబు వినుపించి బద్ధానురాగునికి నొనరించి విరాళిచేఁ గుండఁజేసెద. దీని కొండొకకారణంబు కలదు. వివరింతు నాలకింపుము.

మ మ్మొక్కయవసరంబున శతావధునకు వాక్సతితోఁ గలహంబు సంభవించు గమనాసనండు కాంతవియోగసంతాపభరంబును భరియింపఁజాలక యామెకలంకంబును ద్విప్ర సమర్థులెవ్వ రని బచారించ, నేను కారద కత్యంతప్రేమాస్పదురాల నని విని యామెయండ మెలంగు నన్నుఁ దిలిపించి తనకోమలికోపం బునకవిల్లఁజేయు మని పరికి విరాళిచేఁ గుండుచు మన్యధు ముద్దకించి “ముదనా! గోరుముట్టుపై కోకటిపొట్టు చందంబున నీ క్షేల బాధించెదవు? నీవును ప్రభావతీనగ్ధవాక్యసంబున మిగుల విగలం బొగిలెదవు. ‘జీరింపకు’ మనిన విని నేను ‘రతివాధునిమానసం బలరించునానిరహ్యున

మేపాటిది? రతియాకారంబునకన్న మిన్నగ నుండునా? యని పర్యవసాదిని విచరించి రతిరమణీయ మెక్కడ? ప్రభావతియాకారం బెక్కడ? రతికన్న మూడునాలుగింత లధికంగా. ఆమె మదీయపుష్టియందలిది కాదు. పార్వతీశోభాసాదంబున నుద్భవించి పెంపొందుచున్నది. వేగఁ జను' మన నాతండు కాలయాపనము సహింప కుండుట నెఱిగినదాన నై మీఁదివాక్యం బేమియుఁ దలచెట్టక వేగంబు యటనుండి కదలితి. కాలక్రమంబున నట్టిప్రభావతి వీ యని తెలిసికొంటిని. నీవల్లభుం డగుప్రద్యుమ్నుండు నీవల్లన నాకర్ణించినవాఁడు గాన నాటనుండియు సమాగంబునకై నీకుంటె నెక్కుడు త్వగపడుచుండు నని తోచుచున్నది. రతియాకారంబు నీపై మోహంబును మరలిన పోయెను. మదికలంక వీడియుండు" మనిన ప్రభావతి హంసిపలుకులకు సందేహంబునొంది రాగవల్లరిమోము గాంచుటయు, నామె తదభిప్రాయం బెఱింగి మరలి కిట్లనియె.

“కాదంబుకాంత! సమయానుకూలప్రసంగసామర్థ్యంబు లేటకడ నేవర్తించున కాదంబు సరిపడం బలుకుచున్న నీవచనంబు లత్యాశ్చర్యకరంబులు. మదనుండు ప్రభావతి మక్కువచే వెలంబుడుచుండిన మన కయ్యెడుప్రయోజనం బేమి? మనచెలి కోరినచెల్వలం దీమెవైఁ బ్రేమ జూపినఁ గదా మనము సంతసింపవలయు" ననిన విని హంస మందహాసం బొనర్చి “మదనతులారా! మదనుం డన వినియున్నార కదా! ఆతండు తొట్టిటిరూపంబుతో రుక్మిణీమణిగర్భంబునఁ బురుగుండుగ నుద్భవించి యున్నవాఁ” డని వారీంకయంబుఁ దీర సదుత్తరం బొసంగె. నావుడు సురారిసుత యాళలు కొనలుసాగ ప్రియసమాగమపేక్షతో వేగిరపాటున మరాళబాలికం జూచి

“నీవరీసవాక్యంబులు నిక్కువంబు దైవ నాపురం బెంతదవ్వొగదా? నీవరుగు లెపుడు? నన్నాతండు నిలియించునట్లు చేయు లెపుడు? నాయం దనురాగుం దైనను దా నీప్రేరేకంగానను జనుదేర జనునాళ్లు గానలయుఁ గదా? అట్లు రాఁగిగినను జనుండు మదీయవాంఛానుకూలం బై నర్తించువా? యిది యన్నియు నెరవేరనికలంపు” అని దైవ్యంబు తూలఁ బలవించుచు వెలవెలబోవుచున్నయనంబునఁ జెంగట నున్నవొక్క భూరుహంబున బంధంబులం జక్కినయొక్కకుకంబు పాఞ్చాత్రిం దమారుహంబులం దటకటం గొట్టుకొనుచు నెగయ నుంకించుచుండ కుచిచుభీరాగవల్లరులతోడం బ్రభావతి కదలి నృత్యంబుచెంగట కతిరయంబున నరుగ, రాగవల్లరి భూరుహంబు నాగోహించి కుకంబును గదలకుండం గబళించి చట్టి యురి నడలిన పీఠ మామెహస్తంబులం గరచి విడిపింపుకొని గగనంబున వెగసిన కీరపక్షంబులనుండి పెనవలూచే నొకకన్య జారిపడ,

దానిం దిలకించి వెళుగొని “యియ్యది యతివిచిత్రముగ నున్నయది చూచితివే? ఈయంకంబు ప్రహదకారణంబు గదా? నిష్కయంబుగ దైత్యాంకకపురంబున నెవ్వరి క్షృ రంకిగో యొలుంగ. కుళంబును బట్టి తేనోపున మరాళి!” యని ప్రభావతి చుట్ట, “అతిర ముంబున నెంత పోగలను? ఇదే చట్టి తెచ్చెను” నని చంతంబున నాసి దాని వెన్నంటి యుగిస, దానాత్మరి రాగవల్లరిం జూచి “చెరి! యీప్రదేశంబున నుయ లేన రొడ్డితో యాశ్చర్యంబుగ నున్నది” అన, రాగవల్లరి “నఖ! చెరికి చీదరఁ గొలిపెడు కుపికానిన కిషించునెదంబున నే నొసరించినయవరాధం దిది కావున త్రియింపుము. ఓచంద్రవదనా! యీలేఖచందం బత్యశ్శుభంబుగ నున్నయది. ఏని చదివి చూతే” మని యామెహస్తంబులనుండి పత్రిక వదిలుపుచ్చుకొని కిప్పి యాదిభంబునఁ జదువ నుపకరిమించె.

“క్రిమిస్థలగుణగర్భవిద్యావికారదకారదాంబాకృపాప్రసాదసంభావిత, యుట మాత్రమోక్తికామధేనవిదాంకిత, సుసవాశ్యవికేషనంప్రయుక్తమణియనాపురసం శోభితాలంకారవామపాద యగు కుచిమఖీవామధేయకు ప్రస్తుతము జటికుతూహలంబున వివరయత్రాన్వీకంబుగ రచియించి పంచినహాస్యపత్రిక:—

ప్రభావతీయాకాగ్గుణసౌందర్యాదుల నీ కల్యంతరమణియంబుగ నర్జింప”- నని చదువుచునె యపరిమితానందంబున నుట్టి కట్టివైచి శరీరంబు పులకరింపఁ బ్రభావతిం గొంగిరించి “ఏ నపరిమితభాగ్యవంతురాలవు. ఇది నీమిత్రమై ప్రియుం జంపినలేఖ” యని రాగవల్లరి పలికినఁ బ్రభావతి “చెరి! నీవు చదివినయ ట్లాపత్రికయందుఁ గలదా? నను నడకెంచుట కిట్లు చుటచుంటివా? ఏని యిటు చూపు” మని చేరఁ జని చేయి చూచిన, నామె కొంతమారంబుగఁ దొలగి “నీ దేవునితోడు? పత్రికయందలి మాచారం బామూలాగ్రింబుగఁ జూచెద వినుము. అనంతరంబు కైకొందువురె” వ్వున ప్రభావతి చెలింజూచి “మూలం దె వాగ్ని నని నిశ్చయించినను ప్రభావతి యనుకంక్ష యెఱుఁగియు? నా కీలనులే. యింక నిలచి పులికించి చూడు” మన రాగవల్లరి ప్రభావతి కిట్లనియె. “ఇయ్యది నీవామందై యనుటకు పందియంబు లేదు. సమాగమిలంబునసంతాపభాగింతిచే నీదిభంబున నర్జునమక్తిగ భాగినవనాడు. గాని నేనుకా” డన విని “మిత్రురాలా! యిటువలె జడ మిగిలినభాగం నెవ్వంబు చదువుము. నీ నిలటనే యందెద” ననిన భాగవల్లరి యట్లే చదివెద నాలకింపు” మని మరల నిట్లని యారంభించె.

వాదప్రభావతియాకారగుణసాందర్యాదుల నీ వర్త్యంతరమణియతులుగ వర్ణింప నే
 నేమియూ ప్రకృత్యుక్తుల మొసంగకుండుట కి చటసాటకంబు గాని కాంతపై ముక్కువలేమిం
 తేనీ కాదు. నీ పరిగినసాటకుండియూ మోహజలంబుల మునిగి సమాగమం దెన్న దెన్న
 జరి యున్విఘ్నూధుమ దివంబులు లెక్కింపుచుంటి. అనుగ్రహించి యాపాలంతి
 జాపించున కనుమలించున ట్లనునయింది వన్ను భవ్యనిఁ గావింపు" మని వదిలి విరమింప,
 పుభావతి రయంబునఁ జెలిచేరివత్తిక చిత్రింబుగ నేమరుపాటునఁ గైకొన, రాగవల్లరి
 పెనగులాడక నిడచి "నేను జదునఁ దగమ గాబోలు. ఆవును నీమనోహరంధు
 తనముక్కున తేటపడుచూటల నేమేమి వ్రాసి నాడో? వాని నెల్ల చనుకనుండి ముచ్చటదీరఁ
 జచుచుకొను" మని వలక, పుభావతి మనంబునఁ గోతలజ్ఞానంతోవంబులు పెనంగొనఁ
 జేటిని జింప నుంకింప, రాగవల్లరి చిట్టుగ జొట్టులు నిడి "యోవనగర్వంబున నెంతవని
 జేయఁ బూనికే నురారియాడువద్దా? నీ తేలతనంబు చాలాచాలా. మేలు వదిలేలు వచ్చె.
 వీచారికర్వంబు మాని దాని నాచేతి కొనంగుము. ఒసంగవేరఁ బదిలంబుగ దాచుము.
 అది కాక యారేఖకును నీకును సంబంధ మేమి? అనుకుణ్ణుండు కుచివీధిపేర తిఖి
 యింది పుత్రైంచె. ఆకాదంబుకాంతకంటఁ బడకుండ కన్ను వమ్ముచేయుట విహితమ్ము
 కాదు. దానితో మన మొనరిందివతెయ్యంబునకు ఫలం విసియె కాబోలు. నీవ యోజిం
 పుము. నీవోక్త్యం చే మని వదియించి? వల్లభుండు తనచేమి తేటతెల్లంబుగ లిఖి
 యింది వందిన దాని కుభవకు లిలవేల్పుంబలెఁ గొలిచి సంకరించుట యుక్తంబు గాని
 భగ్నంబు నొందించుటకన్న నమాంగళ్యంబు లోకంబునఁ గలదే?" యని యదలించి
 లాలించి వారించె.

అచ్చట హంసి సమీక్షంబుననె కీరంబును దారపించి దానికుక్షంబులఁ దనపాదం
 బులం గీరిందిన వది పిచ్చులింది కీమకీచు మని యెలింగించుచుఁ దెనంగుచుఁ జరణంబులం
 గరచుచుఁ జనుకక చీకాకుపరచిన, "నోరాకాసిపులుగా! నీవేసదారిగాయకపునుడ్డు
 లుటావనిచ్చి నాకంటఁ జనుదెమ్ము. కుక్షంబుల నిమిషించుకొని యెక్కడిరేఖల నెక్క
 డికి రహస్యంబుగ నడపుమన్నదానవు? రాక్షసరాజపుత్రి నిన్ను బట్టితెచ్చువంత
 దనుక నల్లచ నిరీక్షించుచున్నది." యని వలకఁ గీరము "నన్ను జింపినం జంపుము
 కాని యా మెచెంతకుం గొనిపోకుము. నన్ను నీ విచ్చటఁ జంపిన నాతోడనే యీచెక
 లెల్లఁ దీరుఁ గాని నీ వాదప్రదేశంబునకుం గొనిపోయిన నెందఱుకుఁ గీడు చూడనున్నదియో

యేలుంగరా" దనుటయు, హంసి "నీకు బోనిచ్చినను భయంబు లేదు." కమ్మ మాయే జిక్కినది. అయినను చెంట రమ్మ. రాజేవి నీ కాయాసంబు దక్క నీ వీడిగలంబడి రాకున్నను విడుదానను గాను. అరుదెంచితినేని రాచకన్యమనంబునకు జాలి గలగల జేసి నిన్ను విడిపించెద" నని బలిమిచే గొనిపోవుమండ, మరాళంబును గని కీరంబు "ఏల నీ కీపంతంబు? నారహస్యంబులు నీవు వివరగోరెదవేని వివరించెద. రహస్యంబును చెలి పుచ్చుట కీవు ముగ్ధపు గావు గాన భయంబు లేదు. ఇచ్చట దాచినను నామేకడ కీవు కొనిచనిన నారహస్యంబు తేటబడుటయు నాహానిము పోవుటయుఁ దటస్థింపక మానదు. సావకాళంబుగ న న్నొక్కయిరవున నిలిపి నావిన్నపంబును విని నీ నేమి చేయ ననుమతింతువో యట్లు జనుపు" మన, మరాళి యప్పటి కదియె యోగ్యంబుగ గృహించి సంతపించి నలుకెంతులం బరికించి సమీపంబున నెచ్చటఁ జెట్టుగట్ట లేనిగట్టుచిట్టచివరం చెట్టి "లేఖనమాచారంబు తేటపడఁ జెప్పు" మనుటయు కీర విట్టనియె. "ద్వారకాపురం బున కే నొక్కకారణంబున నరిగి తిరిగి ఐచ్చినవసరంబున నుండరాకాయం దగునొక్కరాజ కుమారుండు వ్యాకులచిట్టంబుతోఁ గీరకారికాపరభృతపట్నదంబులం జీరి "మీర పజ్జి పురికిఁ బోవువారే" యని పలువిధంబులం బలరించుచు నామాటలకు మాటు పలుకుఁ దని పార్థిండుట నాలించి, "నేనాపురంబున కిరిగెద. నాచే నయ్యెక్కువపుయోజనంబు వినిపింపు" మన నుత్సాహపూరితుం డై యాతండు నన్ను వీక్షించి "యోకుకవంక సంతాపిమాదామః! నీవు నా కొనరించఁగలముహూపకారం బొందు కలదు. విసిరింతు నాలకింపుము. వజ్రపురంబున కుచిముఖి యనుపేర నొక్కమాంపి కలదు. ఈకమ్మ యాకొమ్మ కి" మ్మచి వేకుటయు, నామిమ్యైకానిదీనత్వంబు దలంచి నెమ్మనమ్మ దయావరచకతం జెంద "నే నాఁగామూల విచారించక కమ్మ కాదంబకాంత వందించుటయె గదా! దీన నేమిమున్ను వాటిల్లు నని యెంచి ధీరత్వంబునఁ గమ్మ వక్షంబులముతుంగున నడంగియుండునట్లు గట్టిండు కొని చనుదెంచి యాయాపవనపొంగింతసతోవరంబునఁ జక్కొంగంబులసంచారసంరాజ మాతించి యెగుదెంచుచు సఖ్యంబుగ సారసాక్షులసమీపంబున సంచరించునిమ్మం గాంచి కుచిముఖిసమాచారం చేమైన జెలంకవదు నేమి యనుకలంపున నామహీరుసంబున వారి బంధంబులు జిక్కి "యీవిధంబున నీచే బాధలకుఁ బాలుపడితి" నని వచింప, మరాళి యది తనకార్యంబుగ గృహించి సంతోషంబును దిగమింగి తనపేరఁ బత్రికం బంపువాడు సోపాతుండు కాక మాఁడ దని యానతిక్రమచారంబును దఱచి యడుగ

“నీ హృదయమునకు జన్మ జని యేమి కలిగి యదార్థము వచ్చింపు” మన, కీరణు సంతో-
చమునఁ గొంకియుండె. నావుడు మరల దాన నేదియో విశేషము గల దనుకలంపునఁ
బాడుంబులు గలకీరణును విగింప, నది “నాహృదయము బోగొట్టుకొనుట కైన నను-
మతియుఁ గాని నీవు గట్టిపరిమాణం బొసంగినం గాని యారహస్యము జైటఁ జెట్ట
నిచ్చగింప” నని వింకింబున నుండ, మరళము “మేలు. కీరమా! మేలు! మానసియు లగు
వారు నవనిధానము లొసంగినను, కుతుకం గత్తి హత్తించినను, పోషకులహస్యభంగంబున
కాంతయు సమ్మతించరు. అట్టిసీహస్యము వెలిబుచ్చిన నా శేమిలాభంబు! దేవునాన!
వెలిబుచ్చ” ననుటయు, కీరము మరళముం గాంచి యిట్లనియె.

“నజినాథునకు నునాథుం డను ననుజాండు గలఁడు. ఆతనిగర్భవాసంబున నతి
నుందరాకార లగునిద్దయముద్దియ లందయించిరి. వారు చంద్రస్వతి గుణవతి యనునామం
బుల వరలుచున్నవారు. నారదుండు సంచారవశంబున నొక్కనాఁడు నునాథునిమంది
రంబున కేతేర, నునాథుం డాతని సకలవిధసత్కారంబులచే సంకృత్రుం గాఁడనిచి పరిచార
కులతో దేవేరు లాండుభవనంబున కనుపుటయు, వా రాతనియాశీర్వాచనముల నందుటకు
దగినట్టుల మునీశ్వరుఁ బూజించుచుండ, చంద్రస్వతీగుణవతులు వినయపూర్వకంబుగ ను వి
సింహునియండ కరుణించి ననుస్మరించిన నాతండుఁ ‘పశులం బడసి పుత్రస్థితిలరై
నుఖంబులఁ బడయుఁ’ డని దీవించె. అంత నచ్చటిదాడు “అఁమునిచందా! యీనుండఁ
మణులను వరించునుందరాంగు లెవ్వరో వారినిఁ చేర్కొనుం” డనుటయు, మునియుఁ
గొంత చించించి తల చుంకించి విమలయశోధమలును, ద్వారకాపురీవాసులును, యదవంశ
సంభవులును నగుగదసాంబు లనువా రీపూజోడులకుఁ బశులు గాఁగలా” రని వచించిన,
నాకలిభాషణంబునకు వారు భీతి చెంది “కుడిచి కూర్చుండి వెరఁ దెచ్చుకొంటిమి. ఎక్కడి
ద్వారకాపురం బెక్కడిగదసాంబులు! ఆపురం బనురవిరోధికిఁ గాపురం బని విందుము.
ఈసమాచారంబు నునాథునిచేసి పోకవేనిఁ గీడు మూడకమాన” డని యామా
చారంబును వెలిపడసియక యడందిరి. నునాథపుత్రిక లాచలుకుల నాలించిననాట
గోరె మనంబులఁ గోర్కెలు కొనలుసాగ బద్ధానురాగచేతస్కరై చింతచే ఁందురుమండ
నన్ను విశోదంపుచెలిగాఁ చేరేమంబునఁ బెంచుచున్నకలంబున నే నానుదకులమనంబు
మన్మథాయత్తంబున మఱుగుమంట మాటలకృమంబునం గనిపెట్టి “మానిమలారా! నను
సామహన్నమికు మేలు చేయవలె ననుకలంపు నాకు పొడవనది. మీపేమాస్పదు
లగువారేమిమంబు నెఱింగి యడ నైనయెడ మీమనోహంఘలఁ బెలియం బగికి పృథ్వి
త్తరంబుఁ దెత్తి సంపుఁ” డని పాక్రుచ్చి యవ్వనరుహోత్సలు నాయెడిపాటున కియ్య
కొనవన్నను విపులప్రయత్నకమ వినుపక గమనోన్ముఖ నై కదలి ద్వారకకుం జని

కార్యము కొనసాగుచోయత్నము వాళ్ళకొలది నొనరించి వచ్చునవసరమున నానంద్రుండు చిట్లు పోవుట బయ్యె. దానియందంతయు నింతకుమున్నె పాఠంబుగ వినిపించి యుంటి. ప్రభావతి నన్ను గుర్తించెనేని చంద్రవరీగుణముల కెట్టియొక్కట్టు సంభవించు నన్నదియో యని వాడునంబు భీతియున్నది. ఆమంజాలాక్రతులకడ నే నరిగి వచ్చెద ననినగుడువుదినంబు నేడె యగుటచే నన్నుం గానక యెంత సంతోషంబు నొందు మన్నవా? వారలం కేరకలయు ననుగ్రహించి నన్ను విడిచివుచ్చు" మనుటయు, మానీ కీరంబుతో "నే నిట్లే వచ్చెద. నీవు వినిపించినయందంతయు నామదియైతే నాయెనుట నిజ మని యొప్పించితివేని నన్ను విడిచెద" నని నలక, నాకుకంబు వల్లె యతి యట్టులె చని నునాభువిమందిరంబునం గలకృంగారకేళిగృహంబుచెంగటం గలపాల పృథంబున వాల్లి లాకు లెవ్వరు గనబడమింటేనీ మీనస్వరంబున నమ్ముద్దియల నిరుత్తరం జేర, వార లది యాలించి తమచిరుకంకస్వరం బని గుర్తించి సంతసించి రయంబున వేతెంచి కాదంబువాద్యాకీరంబును గాంచి భయంబున డిల్లనడక, దద్దుయం బుడున చిరుకవారిం గాంచి "యీహంసి నను నంపివవారికిని నాకును కుభం బొనరింతు. కేదం నేమియుఁ దలఁపెట్టి" నని వాళ్ళకడ కవధంబుఁ జేసెనయి. "మీరు సంతోచించుం బని లే" దని తనకును నాహంసికిని జరిగినప్రసంగంబు వినిపించి "యొడంబడికప్రకారము వారహస్యంబు దెలిపినను నేను మీదాన నగుట మీచేఁ బలికించినవో నన్ను విడిచివుచ్చు నని యీహంసి యేతెంచిన" దని వదించి తదభిప్రాయానుసారంబుగ చంద్ర వరీగుణములచేఁ దల లూపించి హంసిచే విడువంబడి తా నరిగినకార్యంబును దెలుపు వారల జేతుజేతు జేరి "చంద్రవరీ! నీప్రాణేశుం జను గడుఁడు పౌశ్యంబున వరలు చున్నవాఁడు. గుణవరీ! రూపంతుం డనునీవరుం దాసాంబుండు సంతోషంబునఁ గాలుంబు గడపుచున్నవాఁడు. ఆరాజులతో నొక్కవిషయంబు వేతొక్కఁ దెలులగుండ మచ్చికచే ముచ్చటించి మీకోడలతెలుగు పాఠంబుగ నెఱింగించిన వాడును లేమో యత్తదిత్రంబున మీయందు బద్ధానురాగులై విశ్మయం గోరియున్నవా" రని పలికిన, నవ్వులకులు కన్ధానందంబుగఁ దోష నయ్యంగనలు సంతోషంబున మునిగియుండ, వారిం గాంచి కాదంబుకాంత యిట్లనియె. "మీవరు లిచ్చటికి వచ్చుటకు నే నొక్క చక్కనియూపాయంబుఁ దెల్పెద. నన్ను మీదెలిమిత్రయగ నెంచి నాసఖ్యంబు మీకునంబుల మునువకుఁడు. ఏను బ్రభావతితోఁ బ్రాగ్సఖ్యంబు నెఱుఁపుచుండువానఁ గాని నాగుణలరామనమిత్రున మీకీరంబును వెనుదలలి యేతేరఁ దన్నిమిత్రమున నొడఁ గూడిన మీపాంగకృత్యంబున కంతయుం దృష్టరాఁ జైతి. ఇంక నీప్రదేశంబున నాలస్యం బొనరింప నలకునుడను."

కార్యంబు బుద్ధివిశేషంబుచే నడపెద. దైవంబు తోడగుఁ గాక! పోయి వచ్చెద. యువవనసరోవరంబుననే వర్తించుదాన. పనెనదినఁ బిలిపింపు” మని పలికి చనియె.

అనంతరంబు ప్రభావతి జనకునిచేంగటఁ బ్రసంగవశంబున “మనసరోవరంబునఁ జరియించుచలచరంబులలో శుచిముఖి యనుమాంసాంగన విద్యావివేకంబుచే నెఱుఁగుచున్నది. దానిచాతుర్యంబును విని తీరవలయు” నని ముచ్చటించి, దానవపతి పుత్రికమాటలఁ ముగ్ధునేయుచు “అమ్మ! చూడము. మరాళిని రప్పింపు” మన నట్లనె రప్పించి, “శుచిముఖీ! నీవిద్యావైకారద్యంబును వివవలయు నని మదీయజనతాఁడు వేడుకపడుచున్న వాఁడు. వివరింపు” మన నదియు నమృతంపుసోన లాలుకుమ్మదుపదంబులచే వ్యాసగౌతమకాణాదసాంఖ్యశాస్త్రాంశంబుల నుడువుచు, బాధకంబులఁ బూర్వపక్షంబుఁ జేయుచు మతభేదంబులఁ గ్రోడీకరించి సిద్ధాంతంబుఁ జేయుచు, మతస్థాపనంబున న్యాయంబవలంబించి యన్యాయమతంబుల దూషించుచు, సకలశాస్త్రంబులనుపిముల నుగ్గడించి దానవుని వ్యామోహితుం జేసి యాతనిచే బాపురే యనిపించుకొనియె. కతిపయిదివ సుంబులు గడువ వజ్రీనాభుండు శుచిముఖి నవలోకించి “వింత లే నైనఁ గలవేని దెలియఁ బలుకు” మన నాయంచ యించుక యోచించిన ట్లభినయించి “యెంత లెంతలఁ చోడ్యంబు లైనను గనివినియుంటిని గాని యిట్టివాని నెందును జూచినది లేదు. విన నవధరింపుము. భద్రుం డనునటునిసాట్యవిద్యాకాశలంబు చూడఁదగ్గదియె కాని విచియంప సాధ్యంబు గా”దన విని యాతండు జూడ వేడుకపడి నటునిఁ బిలువు మన వల్లె యని ప్రభావతితోఁ బోయి వచ్చెద నని యామె తన్ను వెంబడింప “మదవతి! నీమక్కువకాని నిట దెచ్చు నిమిత్తమే నుమీ యీచున్నగడం బన్నినదాన” నని పలికి నెలవు గొని ద్వారకకుఁ జనియె. అట కృష్ణునిం గాంచి నటునిఁ దెల్పు నని వచ్చుటయు, నుసాభుతవయలఁ నారదవచనానుసారంబుగ గదసాంబులఁ బరిణయంబు కా నుండుటయు నెఱింగించి దానవసంహారంబునకు వీరిరువురు బ్రద్యుమ్నునకుఁ దోడుపడఁ బనికివత్తు రని తెలిపి గోవిందునియభిమతంబును విని తదీయమతానుసారంబును బురంధరునకు విన్నవించ నాకంబున కేగుచుఁ బ్రద్యుమ్నునికడ కరిగి,

హంసి—చిలకచేఁ బత్రిక నంపితి రే!

ప్ర—అది నీ కందినదియా?

హంసి—విస్వరింగూర్చి యనిపితివో వారికే చేరెనది.

ప్ర—అలేమ శుభంబుగ నున్నదియా?

హుసి—ఉన్నది నీపై ప్రేమచే గుండుచు.

ఈవిధమున హుసి దానవపుత్రితెలియ గెలిగించి “మాధవపుత్రా! మున్నామె కూపమును నెఱ్ఱించుతరి నీమనము తేటబడమింటేసి యప్పటి కదియె చాలు నని యూరకొంటిని. ప్రభావతి యన్ననో పార్వతి యొసంగినచిత్రకలకంబునం గలనీనూ చంబునకుం దనిసి నిన్ను నరింపఁ దమకపడుచున్నది. నీకమ్మ యాత్మగంబున నందియుండఁ దేని నింతకుమున్నె పంచశ్రంబు నొందియుండును.” అన విని ప్రద్యుమ్నుండు హుసితో “పో! గలుగుదునేని తెక్కలం గట్టుకొని యైన నాప్రదేశంబున వాల్మీలవలయు నని యున్నది. ఏమి నేయుదు? ఆపురం బాయనురునియనుజ్ఞ లేక యేవారికిని జొర నశక్యం బని వినియుంటుంటేసి నెమరియ్యవలసె. అది యటుండ నిమ్మ. పురందరపురపోత్రమలచే యొజింపఁబడుకార్య మే మయ్యెఁ దలపు” మన మరాలి యాతనిం గాంచి “కుమారా! యాపురప్రవేశంబునకై చింత యావంతయు వలదు. ఆయుపాయంబు సర్వంబును నీజనకుండు స్థిరపరచియున్నవాడు. వజ్రినాభుసంహారసాధనంబును నీయిష్టకార్య నిర్వహణంబును గలసి రాని న్ననువునట్లు నిశ్చయపరచితి. అందుచేయమై నీజనకుండు నిన్నుఁ బిలిపింపనున్నవాడు. ఈసమాచారంబు వెఱికి విన్నవించి వజ్రపురంబునకుం జని తావకీనకార్యానుసరణబుద్ధిం బ్రసరించుచుఁ దుద నెగ్గించె” నని పలికి యటునుండి కదలి చనియె.

పిమ్మట దేవకీనందనుండు ప్రద్యుమ్నుగదసాంబులను బిలిపించి నిర్ణయహితంబునకై వజ్రినాభనిర్మాతలనుం కర్తవ్యం బని పలికి నియోగించి యాపురం బితరులు చొర నసాధ్యం బని తెలిపి పురప్రవేశంబునకు కాదంబకాంత చెప్పినయూపాయంబుఁ దెలిపి ప్రద్యుమ్నుండు భద్రాక్షిరూపంబును గనుండు మాతృగారియకారంబును సాంబుండు విదూషకభేషంబును చాల్చి పురిం బ్రవేశింపు డని పనిచిన, వారును బరస్పరసంతోషంబు లతో నాట్యసామగ్రి సమకూర్చుకొని వజ్రపురపొంతకాఖానగరంబుల నాటకప్రయో గంబుల నెఱపుచుండ, వజ్రినాభుండు విని వారలఁ దనపురంబులోనికి రప్పింప, వారద నెఱింగి రాజుం దర్శించి నాటకము లాడ ముదల గొని రంగస్థలం జేర్పరచి యాట లాడనున్నతరి, కుచిముఖి యరుదించి ప్రభావతీచంద్రావతీగూఁతులకు పరులరాక తెలియ గెలిగించి ప్రద్యుమ్నునికడ కేగి ప్రభావతి నీనాట్యంబును హస్త్యంబుపై నుండి చూచు నని యొక్కమేడం జూపి చనియె.

నజ్జినాథుండు మిక్కిలంపుసంహారముతో రంగస్థలంబునకెదుట నొక్కొక్కరంగా నుండు నలకరింప, కపటనాటకనూత్రిధాతి యగుగడుండు వచ్చి నాట్యరంధ్రమునకై పంచమపక్షపాత్యుగస్థాయిల కనుసగురీతి గాత్రంబును నుతిమేళనంబు గావించి మృగళనాదంబు రసపుష్టి నేయ డెబ్బదిరెండుమేళకర్తలకళలను జూపించి నాంది ముగింప ప్రద్యుమ్నండు దాని నందికొని సప్తతాళయంత్రంబుగ నడపించుచు విషమతాళగతులఁ జూపించుచు స్వరయంత్రంబును దప్పనీక మెలంగి గంగావరజాదిపెక్కునాటకంబు లూడి నక్తంచరుల వ్యామోహితులం జేసి వారిసర్వస్వము నూచముట్టుగా దోచుకొనుచు మరాళవాక్యంబు మది నుంచి మేడవంకఁ జూపు చిగుడించుచు నానానవతినీ మెప్పించఁ జేంచి శ్రేష్ఠాంబుగ నిట్లనియె.

అనకళకళలచే నొప్పొసినయో నెఱజూగ నజ్జినాథ కులావతంసరత్నము ప్రభావతి ధోహితకంటకం బగునీచూ పునురాగనహితంబుగ వానై బర్వఁ గాన నానుకృతంబు నేడెడు ఫలించినది. హంస చెప్పిననాటమండియు నిను భజింప నేడుక పాడమి నయది. నీయూడిగంబు మనంబున కెక్కంగఁ జేసి యిష్టానుసారంబుగ మెలంగెద. నేలికొను" నున ప్రభావతి విని లజ్జచే మొగంబు నంచుకొనఁ దదీయసామివ్యుత్తి యగుచుకొంగ నొక్కొక్క యనురనానుకతనూజఁ గనుంగొని "వింటివే! యాతనిమదిం గనుంగొంటివే! యామాటలయందలి యర్థద్రవ్యవచనత్కారంబు!" అన ప్రభావతి హంసి కిట్లనియె, "విచ్చలవిడగ నామంబును జేర్చొని నీపై నిచ్చచే వచ్చితి నని తెల్లంబుగ ముచ్చటించె, ఇచ్చో విశేషార్థం దేమి గలదు? ఒరులు విందు రనుభయం బించుకయ్య లేక యెల్లరకుం డెలియునట్లు వెల్లడిగ వచించుటచేఁ జిత్తచాంచల్యంబు పొడమినయట్లు పాడక పైడిని, నానధికృతం దెటు లున్నదియో యెఱుంగఁ జాల" నని చింతింప శుచిముఖి యాళకి ముఖినిఁ గాంచి "యెఱివా! నీస్రియుం డతిజూగ. నీ కట్టిచింత వలను. నీజనకాదుల కన్యం బగురీతి వారికిని నీకు సంతోషం బగురీతి నీకును నర్థద్రవ్యంబుఁ గల్పించి నచింతించినవాఁడు. ఎఱిగినదాన వసుటచే నీ కీడుగంబు లేటఁబడియె కాని యెరు లీ యగ్ధంబు గ్రహింపఁ జాలరు. తనవలకు లితరులు విని రనుకంక యావంతయు మనంబున నుంపకుము. నాట్యరసావసముషాభ్యాసంబునకై పరికినసలుకు లగుటచే రాజుచే సమ్మాదింపఁబడి ఒడిచి కనుపఁబడుచున్నవాఁ" డని రాష్ట్రశ్రేయుం జూపిన ప్రభావతి ప్రకాశించుచుచివనత్కారపరస్రంగంబును వీధులవిందుగ నాల్పించుచు రాగవల్లరీసఖీ

తంబుగ నివాసంబున కరిగి ప్రియసమాగమకాంక్ష చేత నూట లూరుమండ పద్మమ్ములి
డును సమాగమకాంక్ష చే రహస్యంబుగ ప్రభావతియంతిపురంబునకుం జని మక్కువచే
దనకుఁ దక్క నెంచినచక్కెరబొమ్మచక్కదనము ప్రత్యక్షముగఁ గాంచి సొక్కి యా
యిందీవరదభాషిని శుచిముఖరాగవల్లరులసమక్షంబున గాంగధర్వవిధానంబున హంసి
“ప్రియంముహూర్త స్మృముహూర్తోస్తం” తనఁ బరిగ్రహించి నాటి మొదల ముద
నతితో సంసారసౌఖ్యంబున నోలలాడుచుండ, చంద్రనీలగుణవతులు తమపతులతోఁ
గలముక్త కుపాయంబు గావక శుచిముఖితోఁ జెలఁప, జారలకోర్కి నెరఁజేర్చు దలంచి
ప్రభావతివర్సనమిచ్చచే ప్రభావతి లలిత మగుప్రియసమాగమజేషంబు చక్క దిద్దుకొనక
మున్ను నెంటఁ గొని రా, వార లామెచందంబును గాంచి గందియంబు మది గదురఁ
గ్రమంబునఁ బురుషునితోఁ గలవినకృమంబు గనుపట్ట జొంఁజొరలుమొగంబులుఁ జూచు
కొని వర్ణవాక్యంబులచే నాలీలావతిని హేళనంబుఁ జేయుచుండ ప్రభావతి విస్మయదనం
బుతో భయలజ్జాలాలయై ప్రకృష్ట తరం జేమియుం దోవక యుండ మరారి యామెకు
దనచెలియండగిరహస్యంబు వెలిబుచ్చు కున్న ప్రభావతి తఖంకపాటు వీడకుండుటయే
గాక వీరియభిమతము గూడ నెరఁజేరఁబ్రో దని విచారించి యిట్లునయి, “అతిఁలారాః
ఏల యీలీల హేళనంబుఁ జేసెదరు? మీరు చదివినవడుకె యామెయుఁ జదివినయది,
మీకంటె వయోస్పృహరాఁ గావున పెద్దెన్నెరుసచే నామెకోర్కి మొదట్టఁగలించినది”
యనుటయుఁ బ్రభావతి తెలివిఁ జెంది హంసిం జూచి “యేమేమి! వీరలగుట్టును నీచే
జిక్కినదియా? దాని నామూలంబుగ వా కెఱింగించు” మనుటయు, హంసి తన్నధిక్
లజ్జాభయంబులచే గనునన్నులచే వల ధని వారిండుమన్నునంద్రినతీగుణవతుల నాలోకించి
వదియింప శంకింతుటయు, రాజనందన తనపై నాన లిడుచు విడువక పీసించుచుండ
మరారి వారల నవలోకించి “మీర తెంత దాచినను బయలుఁడక మానదుఁ
తీగఁ దీసిన ధొంక కదల వనుట మీరు నెఱుంగుదురు గదా, ఆన తెట్టి యడుగు
చుండ దాచు కెట్లు?” అని ప్రభావతితోఁ బద్మమ్మునిలేఖ సంకరింపుకొని వచ్చిన
చిలుకనుద్దలు మొదలుకొని వారియత్నంబు సకలంబును జెప్పినఁ బ్రభావతి నవ్వును
సిగ్గునఁ దలఁపఁబడినముద్దియలం గని “ముచ్చులారా! మీరహస్యంబును గన్పిల్చుచి నన్ను
హేళనఁ జేయుచుంటిరే! మీరును నాతోడిదొంగ లైతిరి, మిన్నకుండు” డన వాయి
ది శకుంతలాంత యిట్లునయి, “అలనా! వీరును నీతోడివారలె గావున నీవు భూనికొని

నీప్రేమనితోఁ జెప్పి గప్పించవేని వారికోర్కె కొనసాగదు. నీవు పతితో నీయంశము పచియింప నీగ్గుపడి మానిన నేఁడె నేను నీపల్లభునితోడఁ జెప్పెద” ననఁ బ్రభావతి యంగీకారమాచకంబుగ కన్నునెగ నేయ గ్రహించి నునాభశయలం గాంచి “ప్రభావతికిఁ బతి యైనవాఁడు మహాసీయం దగుదివ్యపురుషం దగుటంచేసి యాతనియనుగ్రహంబునం దక్క తక్కినయెఱుపాయంబుల నీయంతిపురంబు మీవరులు చొర ననువుపడ దని యెఱింగినదానఁ గావున నిట్లు పలికితిని. ఇక మనమునం గలకొండలంబును మాని కొంగుముడివేసికొనుఁ దిదే నేటిమాపటికి మీపతులతో మిమ్ముఁ గూర్చెద” నని పలికి లజ్జాసంతోషంబులతో ముదముందువారిని నిజనివాసంబుల కనిపె. ఈవిధంబున హంసాంగన యామిమహోదయ నమ్మించినదియై నాటిరాత్రి యాదవులవిడికిం బోయి యేకాంతంబున పద్మిన్యమ్మగదసాంబుల నొక్కచో నిలిపి “మీయందఱును దలాయొక కార్యంబు గలిగి వచ్చితిరి గావున మీమీకార్యంబులు నెరవేరినఁ గాని నాకస్మామి కను పూలంబు కా” దనుటయు, వారు మువ్వరు “తలాయొకకార్యంబు కల దని వచియించె. నాసలె గడనయిందఱును నిజార్థంబు కల దేమా?” యని తమతమమనంబుల సమంబుగఁ దలపోయం దొడంగిరి. శుచిముఖియు వారియభిప్రాయంబు లెఱింగినది గావున “మీమీ పృథ్వీకార్థంబులు మీలోఁ బ్రతివారికిని దెలియ వేము? ఇనుం డని వారలం గోరినవని తలఁతెఱంగును వారిప్రేమలవిధంబును వివరించి పద్మిన్యమ్మనిం జూచి “నీ వొక్కండ విందుఁ గడు నేర్పరివి. కావునఁ గాంతాసంయోగంబుఁ గాంచితివి. తక్కినవా రాతుర తతో సకులం గలియుఁ దోగినఁ గానకయున్నవారు. వారలకార్యసాధనంబు నీహస్త గతంబున నున్నది. కావున నీ పెండులకుఁ దగినయెఱుపాయం బూహింపు” మనియె. అప్పు యామిన్యరు తమతమరహస్యంబులు వెలువడిన నని నెవ్వకొని యొకరి నొకరు “నీవు వాసపుకార్యానుసరణబుద్ధిచే వచ్చితి ననుకొంటిని. ఇదియో విశేషం” బని యెత్తి పోతున, నాతండు “నీవును దానినిమిత్తమే వచ్చితివి గాఁబోయి! మేల! మెచ్చుకొన వచ్చు” ననిన, “నుజి నీ పెండులకో” యని సరాగంబు లాడుచుండ, పద్మిన్యమ్మండు శుచిముఖిం జూచి “నీవు వెంటనె నునాభశయలకడకుం జని మీహృదయేక్యుల లిడ వచ్చెద రని యూహించింపు” మని యనిపి తానును గదసాంబుల నారాత్రి తాను జను మున్నరహస్యహర్షంబున దానవాకపురప్రవేశంబుఁ జేయించిన వారును దమ్ముఁ గోరి యొన్నవరపల్లికుల గాంధర్వనివాసంబునం బరిణయం బై సకలవిధసుఖంబులం బడ

యేమి నప్పటప్పటికి నవీననాటకంబుల రసయుక్తంబుగఁ బ్రయోగించి వజ్రినాథుని
 పశవర్తిగాఁ జేసికొని తమ్ము పెరిచినపద్మగంధులతో వనవిహారజలకీర్తిదానినొదంబులఁ
 గాలయాపనంబుఁ జేయుచుండఁ బ్రభావతికి గగ్గోత్పత్తివిన్నె లంకురించి కృమంబుగ
 నవమాసములు గడచినయనంతరం బొక్కనుభలగ్నంబునఁ దేజోవిరాజితం దగునొక్క
 కొమరుండు గలిగిన, నాతనికి ప్రభావంతుం డని నామకరణంబుఁ జేసి శుభిరహస్యంబుగ
 నంతిపురియందు రక్షించుచున్నంత చంద్రసతీగుణవతులను గృమంబున నవమాసంబులు గడ
 చినయనంతరంబున నొక్కనుముహూర్తమందు సకలలక్షణలక్షిత లగుకుమారులం గన
 వారలకుఁ గృమంబుగ చంద్రవృధుం డనియు, గుణవంతుం డనియు నామకరణంబులఁ
 జేసి భద్రంబుగఁ బెంచుచుండ వారును నానాట నల్లారుముద్దుగఁ బెలుగుచు విద్యా
 వినయవివేకసంపన్నులై ధనుర్విద్యాపికారదులై వెరలుచుండ వజ్రినాథుండు వారల
 మాచారంబును దాదులమూలంబున విని యుగ్మందై ప్రభావదులం గలయం జూచి
 దానవముఖులారా! కంటిరా! కాలవిపరీతకృమంబు. ముచ్చి లెన్వరో దానవార
 పురదోహంబున కొడిగట్టిరి! ఏమి వారికయికావరము! దండధరునిపాతఁ బడి యైనను
 దప్పించుకొన నొప్పును గాని నాకంటఁబడి తప్పించుకొనిపోఁగలరే? వినాశకాలము
 పూప్తింబులుచే నిట్టికార్యంబునకు సాహసించిరి. ఎందుఁ బోఁగలరు? నుర లైనయెడ
 నేఁడు నాకమునకు ప్రళయము సంభవించిన దని నమ్ముఁడు. నాగకులజులైన పాతా
 లంబు పాదైన దని తలంపుఁడు. ఎరు లైనవో వారిపాట్లు నక్కలకును కుక్కలకును
 గూడ నుండఁబో దని యెంచు' డని ప్రతాపంబులం బలుకుచు తలచి యగు భీమబలుని
 రావించి "నీ వేసి యుత్తరపురదోహం లగుతుమ్మలఁ బ్రాణంబులతోడం బట్టి తే" మ్మని
 యానతిమ్మటయు నాతండు పోయి రాకుండినఁ గ్రమంబున దండనాయకుని దళవాయిని
 నంపి పోయినవారిరాకఁ గానక పుతాడితభుజంగంబునడువుని రోజుచు తనలోఁ దా
 నిముడక కార్చిచ్చవిధంబున మండిపడుచు పోయినవారు వారలఁ దోడ్కొనిరా కుండిన
 వారిసిరంబులం గొట్టి కొటగుమ్మమునకుఁ గట్టింతు నని శపథంబు జేసె. అనంతరంబు
 వజ్రినాథుండు కోపాటోపంబునం గను లెఱవాఁడ దనతమ్ముఁ డగునునాథునిం విడిపించి
 సైన్యంబును సమకూర్చి రథకుగంగమాతంగంబులతోడం గదలి నేనానాయకుల బహు
 విధంబుల హెచ్చరించుమఁ గవ్యకాభివప్రాకారంబు చుట్టుచుట్టుకొనియె. అప్పుడు
 తమపిడుగులలో నున్నప్రద్యుమ్నగదసాంబులు మన మీయెడ నంతఃపురప్రవేశంబు

నేయక తననీ నీలేదేదంపురక్కనునియక్కనుపు మొక్కలను కుమారులకు నోర్చి
 తక్కుంబు గాఁ దని తామెదినటను బోవుచుండురహస్యమార్గంబున భవనంబు జొచ్చి
 భవనంబు వెంపున నొక్కవోటనే చేరియున్నతమకళకర్తంబులకొందలపాటను దీర్చి
 రాక్షససంహారంబు గావించి చనుదెంచినకుమారుల ధైర్యసాహసంబుల ననేకభంగులఁ
 గొనియాడుచు మెచ్చుకొనిరి. అనంతరంబు పర్యవ్యాప్తుండు పరీక్షాపతిం గాంచి
 యిట్లనియె. “జలబాహీ! నీజనకుండు నెక్కొక్కరచరాకొమంబునఁ గదలివచ్చి చుట్టుముట్టియు
 న్నువాఁ డీతరుణంబున యుద్ధంబునకు సిద్ధం దైనఁ గాని పరీక్షాద మాపాదిల్లక మానను.
 పోరాటము సామాన్యంపుసంగతి గాదు. దిగివెనుకఁ దలంచినచందమునఁ గూడివచ్చు
 కదియును గాదు. ఎటు వోయి యెటు వచ్చునో యెవ్వరికిని తెలియదు. సమయంబు
 జిక్కినయెడ నూరక విడువవారము కాదు. కావున నీవు కోకంబున మునింగెదవేని
 నేఁ జూడఁ జాల. నీజనకునిచొప్పు దలంచినవో హతుం దైనఁ గాని మనపైఁ గలచలంబు
 మానదు. చెట్టినమాటను విని గొప్పించుపాటి తెలివి గలవాఁడును గాఁడు. రణంబు
 తొక్క మఱియుకమాగ్ధంబును నాకుఁ దోమట లేదు. ఏమి నేయుదు?” అని విచారించు
 చున్నంత పరీక్షాపతి భర్తకు మాటాడుటకుఁ దోచక దిక్కులు చురికించునవసరంబునఁ
 డిమ్ము నిర్మూలించ నేతెంచినవైస్యన మేకుండగుతందేనిఁ గనుంగొని తమ్ముఁ గాచికొను
 టకు నేహొకతొనిన బెదకనఁ గనువట్టఁజాలక కిత్తవత్సలతను బాఱఁదోలి మూల
 నున్న కృపాంబును గొనివచ్చి భర్తకిచ్చి “యశశూనంబును మాని దానవపతి నిర్మూల
 నంబుఁ గావించు” మని పలికిన పర్యవ్యాప్తుండు సంతసిల్లి గదాదులను కాంతాత్మయల
 బును కుమారులసహితంబుగ రహస్యమార్గంబున వెలుపల నిల్చి వేగంబునఁ జనుదెంచి
 నిజపతిచే నొసంగఁబడిన కృపాంబును భరించి భవనంబు వెలువడి రాక్షసశిరంబులను
 మొల్లించుచు వీరవిహారంబుచే దనపటుత్వంబును జూపుచు నేసల జందరవందలఁ జేయుచో
 గోట చుట్టుముట్టుకొనియున్న దానవలమును నాశనంబుఁ జేయుచుండ వైస్యంబును
 జుర్రొచ్చుచు వెనుదియ్యవారికి రోషంబు పుట్ట “నీటికివందలాఁరా! నెన్నిచ్చి పాఁగింబు
 లిప్పుడు కాపాడికొనినను కావ్యతంబులఁ కా వనుసంగతి ముఱచిపోకు.” డని విగ్ధరగ
 నుఁబడినను తివ్రసరాకొమంబున వెలుంగుచున్న పర్యవ్యాప్తుఁడాటికి విగిలిననన తొలంగ
 నశ్రీహాథం దాతనిం దాకె యిట్లనియె.

10887

